

Convenant 'Gemotoriseerd Verkeer & Parkeren' Omgeving Haanwijk en 'Buiten Museum Herlaer'

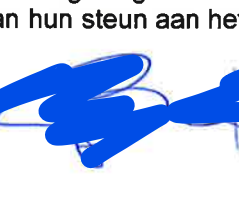
Partijen:

- I. Stichting Het Noordbrabants Landschap ("**Brabants Landschap**"), (mede)initiatiefnemer 'Buiten Museum Herlaer', hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door haar directeur .
- II. Gemeente Sint-Michielsgestel ("**Gemeente**"), hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door haar wethouder P. Raaijmakers.
- III. Bewoners, landgoedeigenaren, boeren en andere ondernemers, alsmede scholen ("**Omwonenden**") in het gebied Haanwijk, Sterrenbosch, Plein, Ruimel, Hemelrijk, Halder en Maurick ("Gebied"), vertegenwoordigd door individuele volmachten van Omwonenden door , , en .

Brabants Landschap, Gemeente en Omwonenden worden hierna gezamenlijk genoemd als "**Partijen**".

In aanmerking nemende dat:

- A. In 2018 Brabants Landschap het landgoed Out Herlaer incl. ca. 30 hectare grond heeft verworven van de provincie Noord Brabant via een openbare inschrijving;
- B. Brabants Landschap hiermee een groot deel van het Gebied in eigendom heeft verworven inclusief de landgoederen Haanwijk en Out Herlaer;
- C. Brabants Landschap bij de verwerving een uitvoeringsplan heeft ingediend voor de realisatie van een zogenaamd 'Buiten Museum Herlaer' (**Bijlage 1**). Dit plan is daarmee onderdeel van de toekomstvisie die Brabants Landschap heeft voor het Gebied;
- D. Brabants Landschap de uitwerking van het realisatieplan van bovengenoemd 'Buiten Museum Herlaer' ter hand heeft genomen in samenwerking met het Noordbrabants Museum en met steun van de gemeenten 's-Hertogenbosch, Vught en Sint-Michielsgestel;
- E. Ten behoeve van dit 'Buiten Museum Herlaer' het bestemmingsplan van het Gebied gewijzigd dient te worden;
- F. De consequenties van dit 'Buiten Museum Herlaer' een (potentieel sterke) toename van bezoekend publiek in het gebied inhoudt, inclusief gemotoriseerd verkeer, en dit voor Omwonenden niet acceptabel is, mede gegeven het totale karakter van het Gebied met haar beschermde status en kwetsbaarheid als natuurlandschap;
- G. Omwonenden de gemotoriseerde verkeersdruk die hieruit zal voortvloeien willen beperken omwille van de kwetsbare natuur, de veiligheid van de recreatieve (ongemotoriseerde) verkeersdeelnemers en de leefbaarheid van het Gebied;
- H. Omwonenden, Brabants Landschap en Gemeente de handen ineen hebben geslagen om de invulling van een deel van dit 'Buiten Museum Herlaer' gezamenlijk handen en voeten te geven, om zo de consequenties van dit voornemen uit te werken en door Omwonenden onderschreven en gesteund te weten middels dit Convenant;
- I. Partijen daarom in dit Convenant afspraken wensen te maken over 'gemotoriseerd verkeer en parkeren' in het Gebied om daarmee te voorkomen dat het aantal gemotoriseerde verkeersbewegingen substantieel toeneemt ten opzichte van het huidige niveau als gevolg van de realisatie van het Buiten Museum;
- J. Partijen met de naleving van dit Convenant willen borgen dat de afspraken in dit Convenant integraal worden overgenomen voor het nog door Brabants Landschap in te dienen ontwerp voor het nieuwe Bestemmingplan voor het Gebied;
- K. Gemeente en Brabants Landschap aan de omwonenden hebben verzekerd budget ter beschikking te stellen om de hierna af te spreken maatregelen te financieren (in de bijlage 2 is een raming op hoofdlijnen (onderdeel d.) bijgevoegd);
- L. Dientengevolge dit Convenant voor de Omwonenden als voorwaardelijk geldt ten aanzien van hun steun aan het 'Buiten Museum Herlaer'.

Komen als volgt overeen:

1. Kwalitatieve uitgangspunten

- 1.1. De 3 pijlers van het 'Buiten Museum Herlaer' zijn Natuur, Cultuur & Kunst. Uitgangspunt is een duurzaam behoud en versterking van natuur- en cultuurhistorische waarden in het Gebied. Het culturele en kunstzinnige centrum van het "Buiten Museum Herlaer" is de driehoek tussen de landgoederen Haanwijk en Out Herlaer. Hierbij staat kwaliteit van bezoek voorop, niet kwantiteit;
- 1.2. Bij de gehele uitvoering van het plan dienen de natuurwaarden leidend zijn, conform de statutaire doelstellingen van Brabants Landschap;
- 1.3 Voor bewoners in en aan de randen van het Gebied mag de verkeers- en recreatiedruk de leefbaarheid en de bereikbaarheid in het Gebied niet aantasten en geen overlast veroorzaken. Tevens dient de veiligheid voor fietsers en voetgangers te worden geborgd. Een grote toename van verkeersdruk als gevolg van de realisatie van het Buiten Museum wordt voorkomen door implementatie van maatregelen onder het motto: "Beter voorkomen dan genezen".;
- 1.4. Brabants Landschap zal naast de belangen van Omwonenden, ook rekening houden met overige belangen, zoals die van mindervalide bezoekers en hulpdiensten die toegang tot het Gebied moeten krijgen;
- 1.5. Agrariërs, andere ondernemers en scholen in het Gebied mogen door de voorgenomen verkeersmaatregelen in hun normale economische en educatieve bedrijfsvoering niet worden gehinderd;
- 1.6 De restauratieve gelegenheden op landgoed Haanwijk zijn niet gericht op commerciële maximalisatie, derhalve wordt dit, binnen de eigendommen van Brabants Landschap, beperkt tot een hoogwaardige horeca ('private dining') gecombineerd met een bescheiden "*theehuis*" en mogelijk kleinschalige ondersteunende horeca.
- 1.7 De hoofdentree naar Huis Haanwijk, de zogenaamde platanenlaan, blijft te allen tijde voor Omwonenden vrij en kosteloos voor ongemotoriseerd verkeer toegankelijk, ongeacht eventuele toekomstige tarifieringen voor externe bezoekers van het Buiten Museum.

2. Definitie van Gebied

- 2.1. Het Gebied omvat het gebied gelegen tussen de A2, de Bosschebaan en de Halderse baan/Theerestraat en is derhalve bewust groter gedefinieerd dan bezittingen van Brabants Landschap en Staatsbosbeheer, gelegen binnen het Natuurnetwerk Brabant. Dit om de verkeerstechnische problemen van de ontsluiting ten behoeve van het 'Buiten Museum Herlaer' te minimaliseren (**Bijlage 2**);

3. Ontsluiting, verkeer en parkeren

- 3.1. Brabants Landschap zal bezoekers primair stimuleren het Gebied 'ongemotoriseerd' te bezoeken vanuit 's-Hertogenbosch door middel van o.a. samenwerking met derden.;
- 3.2. Brabants Landschap en Gemeente stimuleren dit bezoek met de volgende voorkeursvolgorde voor het gebruik van de beschikbare parkeervoorzieningen voor bezoekers die gemotoriseerd komen:
 1. Parkeren in 's-Hertogenbosch;
 2. Parkeren bij kasteel Maurick;
 - 3 Parkeren bij Halderse Akkers (Essche Stroom) (tijdelijk);
 4. Parkeren aan de Haldersebaan (nieuw).
 5. Parkeren bij Haanwijk 4-a: Buitenlokaal Brabants Landschap;
- 3.3. Parkeergelegenheden (bestaande en nieuwe) die het Gebied secundair ontsluiten, worden gesitueerd direct aan rijks- en provinciale wegen aan de randen van het Gebied (**Bijlage 2, onderdeel b**), opdat bezoekers van daar uit te voet of per fiets verder gaan. Daarmee komen Partijen tevens overeen dat, behalve de bestaande parkeerplaats nabij bij het Informatie Centrum op Haanwijk 4A, op initiatief van Brabants Landschap er geen nieuwe parkeergelegenheden in het Gebied komen of in omvang worden uitgebreid, behoudens de zoeklocaties aan de buitenrand van het Gebied die zijn aangegeven in **bijlage 2 (onderdeel b)**.
- 3.4. Het Gebied is slechts beperkt toegankelijk voor gemotoriseerd niet-bestemmingsverkeer. Doorgaand verkeer in het Gebied waar gemotoriseerd verkeer niet moet zijn wordt onmogelijk gemaakt; geen dwaalverkeer in het Gebied;

- 3.5. Binnen het Gebied is alleen gemotoriseerd verkeer mogelijk met behulp van verkeersmaatregelen. (**Bijlage 2**). Per fase volgt een detailuitwerking. Waar nodig worden omwonenden daarbij betrokken. In de verkeersmaatregelen die verder zijn uitgewerkt in bijlage 2 is de volgende fasering voorzien:

Fase 1: treedt direct in werking:

- De gemeente voert in de zomerperiode een verkeerstelling uit op de Dooibroek en op de Venstraat. De locaties staan indicatief in Bijlage 2, onderdeel b.(1.3);
- Er worden extra bermpaaltjes bij Haanwijk geplaatst (1.9);
- Houwesestraat wordt afgesloten met een slagboom (verkeersbesluit) (1.2);
- Parkeerplaats Haldersche Akkers (uitbreiden naar maximaal 30 plaatsen in totaal) (1.4)
- Parkeerplaats Haanwijk 4a wordt geoptimaliseerd (maximaal 50 plaatsen, bedoeld voor minder-valide bezoekers alsook bezoekers van de hoogwaardige (avond-) horeca) en bezoekers van het Buitenlokaal Haanwijk 4a (1.10);
- Halder krijgt goede verwijsborden aan de rand van Halder om bezoekers te attenderen op de juiste parkeervoorzieningen voor het bezoeken van het natuurgebied (1.6).
- wandelroute ten westen van Halder, langs de Dommel, wordt aangelegd (1.7).
- BL en de gemeente treden in overleg met Rijkswaterstaat en Kasteel Maurick om op de A2 borden te plaatsen die verwijzen naar de parkeerplaats bij Maurick.

Fase 2: treedt in wanneer er opdracht wordt verleend aan een aannemer voor de restauratie en herbestemming van Out Herlaer en dit een publieke bestemming krijgt.

- Uitbreiding parkeerverbod Haanwijk en indien nodig het extra plaatsen van bermpaaltjes in Haanwijk) (2.1);
- Gemotoriseerd niet-bestemmingsverkeer wordt geweerd uit het gebied met toegangsmaatregelen;
- 'Knip' omgeving Ruimel (type landbouwsluit) waardoor een 'Fiets & toeristische route Ruimel en Venstraat' wordt gerealiseerd (2.5);
- Plaatsen extra routegeleidingsborden (resp. borden met o.a. verboden in te rijden m.u.v. omwonenden). (2.2)
- 'Knip' omgeving Venstraat (met 'slim' selectief toegangssysteem) wordt gerealiseerd (2.4)
- op Hemelrijkstraat en Kapelbergstraat worden wegmarkeringen en bebording aangebracht ter verhoging veiligheid van (o.a. schoolgaande) fietsers (2.7);
- Evalueren verwijsborden aan de rand van Halder. Bekijken of aanvullende maatregelen (bijv. invoeren parkeren voor vergunninghouders) nodig is / draagvlak voor is (2.6).

Fase 3: treedt in wanneer het Buiten Museum daadwerkelijk wordt aangelegd.

Hiervan is sprake wanneer de fysieke voorbereidingen worden getroffen er beelden te plaatsen met een investering van ten minste 2,5 miljoen euro.

In fase 3 wordt op dit moment, met de kennis van nu, een aantal maatregelen voorzien die hier worden genoemd. Aangezien deze fase naar verwachting nog ver in de toekomst ligt, zullen Partijen tijdig met elkaar overleggen over de exacte invulling, op het moment dat deze fase concreet gaat worden. Daarin worden dan ook ervaringen uit fase 1 en 2 meegenomen.

- Verwijderen van de landbouwsluit op Ruimel en tegelijk een derde 'knip' realiseren in omgeving Dooibroek (met 'slim' selectief toegangssysteem) (3.7);
- Parkeerplaats Haldersebaan (3.2) wordt aangelegd, te dimensioneren naar behoefte op dat moment

- 3.6 De overgang van fases en de te nemen maatregelen worden tijdig besproken met vertegenwoordigers van de Omwonenden.(zie ook 4.3)
- 3.7 Indien gewenst door Brabants Landschap of noodzakelijk behoort het realiseren van een beperkt aantal parkeerplaatsen voor mindervaliden binnen het gebied tot de mogelijkheden, zonder het afgesproken maximum aantal parkeerplaatsen te vergroten;
- 3.8 Brabants Landschap en de Gemeente zal de openbare orde en veiligheid beschermen en illegale activiteiten in het Gebied voorkomen door zorg te dragen voor voldoende (capaciteit) toezicht/handhaving in het Gebied (BOA's);

- 3.5. Binnen het Gebied is alleen gemotoriseerd verkeer mogelijk met behulp van verkeersmaatregelen. (**Bijlage 2**). Per fase volgt een detailuitwerking. Waar nodig worden omwonenden daarbij betrokken. In de verkeersmaatregelen die verder zijn uitgewerkt in bijlage 2 is de volgende fasering voorzien:

Fase 1: treedt direct in werking:

- De gemeente voert in de zomerperiode een verkeerstelling uit op de Dooibroek en op de Venstraat. De locaties staan indicatief in Bijlage 2, onderdeel b.(1.3);
- Er worden extra bermpaaltjes bij Haanwijk geplaatst (1.9);
- Houwesestraat wordt afgesloten met een slagboom (verkeersbesluit) (1.2);
- Parkeerplaats Haldersche Akkers (uitbreiden naar maximaal 30 plaatsen in totaal) (1.4)
- Parkeerplaats Haanwijk 4a wordt geoptimaliseerd (maximaal 50 plaatsen, bedoeld voor minder-valide bezoekers alsook bezoekers van de hoogwaardige (avond-) horeca) en bezoekers van het Buitenlokaal Haanwijk 4a (1.10);
- Halder krijgt goede verwijsborden aan de rand van Halder om bezoekers te attenderen op de juiste parkeervoorzieningen voor het bezoeken van het natuurgebied (1.6).
- wandelroute ten westen van Halder, langs de Dommel, wordt aangelegd (1.7).
- BL en de gemeente treden in overleg met Rijkswaterstaat en Kasteel Maurick om op de A2 borden te plaatsen die verwijzen naar de parkeerplaats bij Maurick.

Fase 2: treedt in wanneer er opdracht wordt verleend aan een aannemer voor de restauratie en herbestemming van Out Herlaer en dit een publieke bestemming krijgt.

- Uitbreiding parkeerverbod Haanwijk en indien nodig het extra plaatsen van bermpaaltjes in Haanwijk) (2.1);
- Gemotoriseerd niet-bestemmingsverkeer wordt geweerd uit het gebied met toegangsmaatregelen;
- 'Knip' omgeving Ruimel (type landbouwsluit) waardoor een 'Fiets & toeristische route Ruimel en Venstraat' wordt gerealiseerd (2.5);
- Plaatsen extra routegeleidingsborden (resp. borden met o.a. verboden in te rijden m.u.v. omwonenden). (2.2)
- 'Knip' omgeving Venstraat (met 'slim' selectief toegangssysteem) wordt gerealiseerd (2.4)
- op Hemelrijkstraat en Kapelbergstraat worden wegmarkeringen en bebording aangebracht ter verhoging veiligheid van (o.a. schoolgaande) fietsers (2.7);
- Evalueren verwijsborden aan de rand van Halder. Bekijken of aanvullende maatregelen (bijv. invoeren parkeren voor vergunninghouders) nodig is / draagvlak voor is (2.6).

Fase 3: treedt in wanneer het Buiten Museum daadwerkelijk wordt aangelegd.

Hiervan is sprake wanneer de fysieke voorbereidingen worden getroffen er beelden te plaatsen met een investering van ten minste 2,5 miljoen euro.

In fase 3 wordt op dit moment, met de kennis van nu, een aantal maatregelen voorzien die hier worden genoemd. Aangezien deze fase naar verwachting nog ver in de toekomst ligt, zullen Partijen tijdig met elkaar overleggen over de exacte invulling, op het moment dat deze fase concreet gaat worden. Daarin worden dan ook ervaringen uit fase 1 en 2 meegenomen.

- Verwijderen van de landbouwsluit op Ruimel en tegelijk een derde 'knip' realiseren in omgeving Dooibroek (met 'slim' selectief toegangssysteem) (3.7);
- Parkeerplaats Haldersebaan (3.2) wordt aangelegd, te dimensioneren naar behoefte op dat moment

- 3.6 De overgang van fases en de te nemen maatregelen worden tijdig besproken met vertegenwoordigers van de Omwonenden.(zie ook 4.3)
- 3.7 Indien gewenst door Brabants Landschap of noodzakelijk behoort het realiseren van een beperkt aantal parkeerplaatsen voor mindervaliden binnen het gebied tot de mogelijkheden, zonder het afgesproken maximum aantal parkeerplaatsen te vergroten;
- 3.8 Brabants Landschap en de Gemeente zal de openbare orde en veiligheid beschermen en illegale activiteiten in het Gebied voorkomen door zorg te dragen voor voldoende (capaciteit) toezicht/handhaving in het Gebied (BOA's);

Getekend te Sint-Michielsgestel, op 12 november 2021

Brabants Landschap

Gemeente Sint-Michielsgestel

J. G. H. van der ...
(M. F. ...)

...

Namens Omwonenden

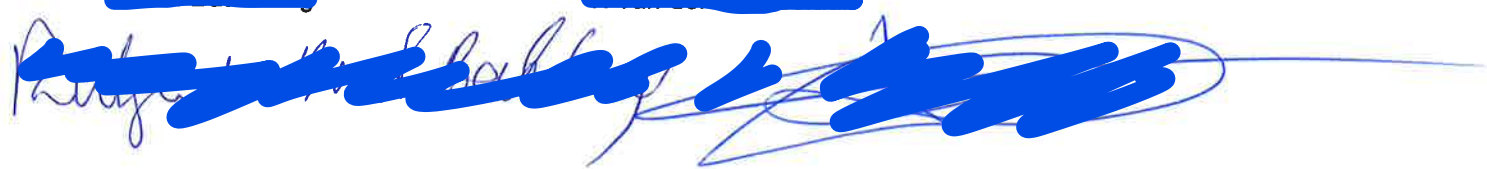

...

...

...

...

...

...

...

Handwritten signature in blue ink.

Het Brabants Buitenmuseum

realisatieplan Out Herlaer

Handwritten signature in blue ink.

Het Brabants Buitenmuseum **realisatieplan Out Herlaer**

Het Brabants Buitenmuseum Out Herlaer - voorwoord

Van een Cultuurlandschap naar een land-schap voor Natuur en Cultuur

Nergens in Nederland is zo'n markante overgang van een middelgrote, oude cultuurstad naar een rijk geschakeerd cultuurlandschap als ten zuiden van 's-Hertogenbosch.

Vanaf de Zuidwal loop je zo het oude polderlandschap van het Bossche Broek in en van daaruit naar de landgoederen Pettelaer, Sterrenbosch en Haanwijk die geflankeerd worden door het fraaie Dommeldal. Dit oude cultuurlandschap vormt ook de schakel van 's Hertogenbosch met het Groene Woud, het Nationaal Landschap in de kern van Noord-Brabant en het groene hart van Brabant-Stad. Initiatieven als de Stichting De Groene Vesting en de Hertogboeren spelen hierop in.

Sinds 2013 vormen Het Noordbrabants Museum en het Stedelijk Museum 's-Hertogenbosch, het Museumkwartier 's-Hertogenbosch. Daarmee manifesteert de stad zich als kunst- en cultuurstad van allure. Het uitbouwen van de relatie van de stad met het oude cultuurlandschap ten zuiden ervan rondom het thema kunst en cultuur zou deze allure nog kunnen versterken en zou ook een authentieke economische drager kunnen vormen voor de historische gebouwen die zich op de landgoederen bevinden.

Het Brabants Landschap en de Stichting Adriaans hebben daar al een begin mee gemaakt door de opening van de "Artists in Residence Sterrenbosch", bij de kunst-boerderij Adriaans, eveneens in 2013. In deze bijzondere werkplaats in een verbouwde kippenschuur mogen kunstenaars werken en verblijven en die vervolgens de kans krijgen te exposeren in Het Noordbrabants Museum. Op Landgoed Haanwijk is een wederopbouwschuur verbouwd. Dit is de plek geworden waar Museum Romeins Halder lokale Romeinse

vondsten ten toonstelt. Een culturele bestemming met een zekere mate van publieke toegankelijkheid zou een juiste bestemming zijn voor Out Herlaer en Haanwijk.

De cultuurhistorische kwaliteit van de landgoederen Haanwijk, Pettelaer, Sterrenbosch, Out Herlaer en de reeds genoemde initiatieven bieden een unieke kans de relatie met de historische kunst- en cultuurstad 's-Hertogenbosch verder uit te bouwen. Met relatief geringe investeringen kan hier een "Bossche Buitenplaats" ontstaan die een belangrijke versterking is van het kunst- en cultuurkarakter dat de stad al heeft. Ook de historische vaarverbinding van 's-Hertogenbosch met Haanwijk via de Dommel, die reeds aarzelend weer wordt gebruikt, kan daarbij een belangrijke rol spelen. Daarbij kan gedacht worden aan een aanlegplaats bij het historische veerhuis "Het Vaantje". Bij Out Herlaer is reeds een bescheiden aanlegplaats.

Het is daarvoor noodzakelijk dat betrokken partijen, kunstliefhebbers en -verzamelaars, de handen ineen slaan om te komen tot een gelijkluidende ontwikkelingsvisie. Er is politiek en bestuurlijk commitment en een gedeeld enthousiasme om 's-Hertogenbosch als landschappelijk en kunsticoon op de kaart te zetten.

Met grote vastberadenheid en toprioriteit werken Brabants Landschap en Het Noordbrabants Museum aan realisatie van dit toonaangevende project, bestaande uit de drie deelprojecten 'Herstel robuust moeraslandschap' (1), 'Kwaliteitsverbetering cultuurhistorisch landschap' (2) en 'Ontwikkeling en inrichting kunstbeleving' (3). Verschillende partijen zijn bereid eigen middelen, kennis en capaciteit in het project te investeren. Daarnaast worden diverse fondsen en het bedrijfsleven benaderd voor een sponsorbijdrage.

Nieuw is dat twee zo verschillende organisaties als Brabants Landschap en Het Noordbrabants Museum hun krachten bundelen. Met de ervaring van Brabants Landschap op het gebied van het behoud van natuur, landschap en erfgoed en die van Het Noordbrabants Museum op het gebied van kunst, publieksbereik en educatie kunnen wij een plaats creëren die velen inspireert en trots maakt. Met de beoogde invulling van Out Herlaer kunnen wij dit bijzondere natuurgebied en het cultuurhistorische erfgoed behouden en inzetten als inspiratieplek. Na de aankoop voeren we een groot natuurherstelproject uit waarbij we ruim 200 hectare natuur langs de Dommel vernatten. Een in deze puzzel nog ontbrekend stuk is 'Out Herlaer', een bijzondere boerderij met omliggende landerijen. Verwerving hiervan zorgt ervoor dat Haanwijk, Sterrenbosch en Out Herlaer als één geheel kan worden beheerd en ingericht waardoor de natuurwaarden (en belevingswaarde) aanzienlijk zullen toenemen.

Dit projectgebied maakt onderdeel uit van de het Natuurnetwerk Brabant en (Nationaal landschap) Het Groene Woud. De voorgestelde ontwikkeling maakt het mogelijk om stad en land op een natuurlijke en organische manier met elkaar te verbinden. In samenwerking met Waterschap de Dommel zullen diverse maatregelen worden genomen om het hydrologisch systeem weer op orde te brengen.

De gebouwen op de diverse landgoederen gaan we herstellen, opwaarderen en toegankelijk maken, om het erfgoed maar ook kunst te tonen. De commissaris van de Koning, Wim van de Donk heeft de eerste steenlegging in juni 2015 gedaan ter start van de restauratie van de historische muur en tuin bij Haanwijk.

Voor de inrichting van het kunstlandschap worden sculpturen gekocht, geleend of in opdracht geproduceerd, variërend van moderne beeldhouwwerken tot installaties en 'land

Het Brabants Buitenmuseum Out Herlaer - voorwoord

art'. Op langere termijn (10 jaar) moet dit uitgroeien tot een collectie die ook internationaal tot de verbeelding spreekt. Daarnaast biedt het landschap plaats aan educatieve ruimten (over de bijzondere flora en fauna in het gebied, over de Romeinen en over de linie 1629) en een sculptuurspeeltuin voor de jongste gasten. In samenwerking met scholen worden educatieve programma's opgezet die passen in hun curriculum. Vrijwilligers (o.a. Museum Romeins Halder en Natuurwerkgroep Gestel) worden getraind in educatie en beheer van het terrein. Vanaf het centrum van de stad is het gebied per fiets, te voet of per boot te bereiken. Voor de automobilist zijn (goed bereikbaar vanaf de A2) aan de randen parkeerfaciliteiten beschikbaar zoals nabij Kasteel Maurick. Gerichte promotie wordt ingezet om het gebied onder de aandacht te brengen van natuur- en cultuurliefhebbers, gezinnen en scholen. Op termijn verwachten wij internationale bekendheid en 35.000 bezoekers per jaar.

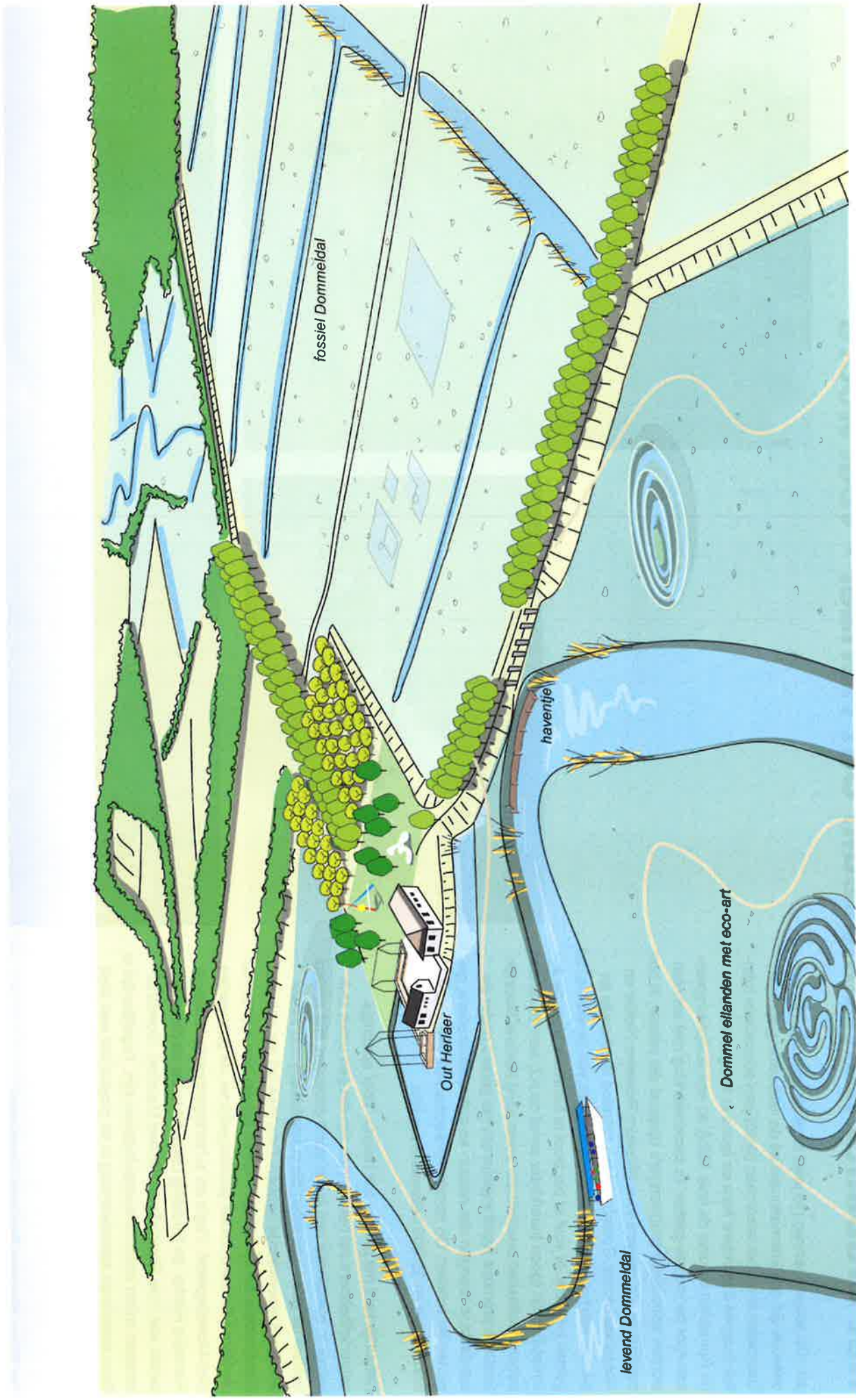
Natuurlijk kent het project ook risico's. Voor sommige natuurliefhebbers zal het wennen zijn dat een uniek stuk natuur in combinatie met kunst wordt ontsloten. Het project bestaat uit vele onderdelen die in combinatie met elkaar een grote meerwaarde hebben. Daarmee telt het ook veel stakeholders die op één lijn moeten blijven (zoals de provincie Noord-Brabant, lokale grondeigenaren, de gemeenten Sint-Michielsgestel, Vught en 's-Hertogenbosch, museum Romeins Halder, de Stichting Leon Adriaans en de exploitanten van Huis Haanwijk en Kasteel Maurick). Goede afspraken zullen kritische succesfactoren zijn. Tegelijkertijd is deze onderlinge samenwerking in dit project ook een bron van inspiratie voor de initiatiefnemers.

*Jan Baan, directeur Brabants Landschap
Charles de Mooij, directeur Het Noordbrabants Museum*

1. Ruimtelijke kwaliteit

Het Brabants Buitenmuseum Out Herlaer

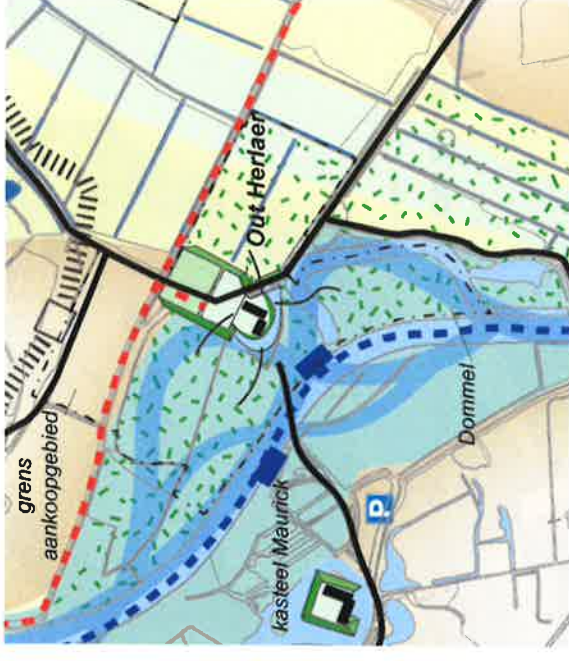
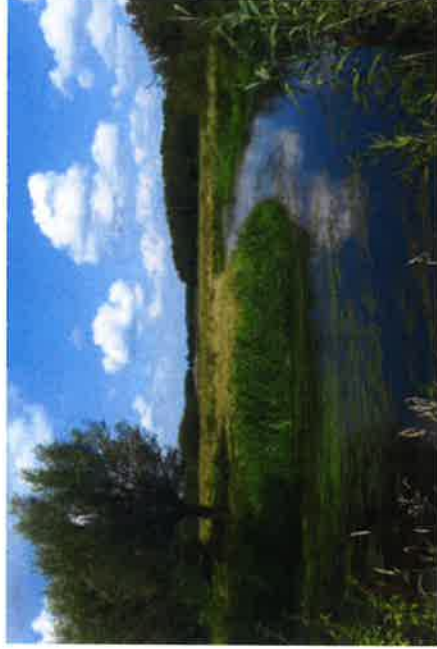
Het Brabants Buitenmuseum Out Herlaer

Out Herlaer met omgeving vormt de kern van de aankoop. Het is het onbrekende puzzelstuk in de eigendom van Brabants Landschap. Het is een belangrijke plek in de cultuurhistorie, de ontwikkeling van natuur en het klimaatbestendig maken van het landschap. Daarnaast ligt het op een fantastische plek in het wandel-, fiets- en vaarnetwerk, bereikbaar vanuit het landelijk en stedelijk gebied. Out Herlaer wordt dan ook een prominente plek in het gebied; een buitenmuseum in een waardevol museum landschap. Een plek waar mensen samenkomen, kennis en inspiratie kunnen opdoen en kunnen genieten van natuur, landschap cultuurhistorie en beeldende kunst.

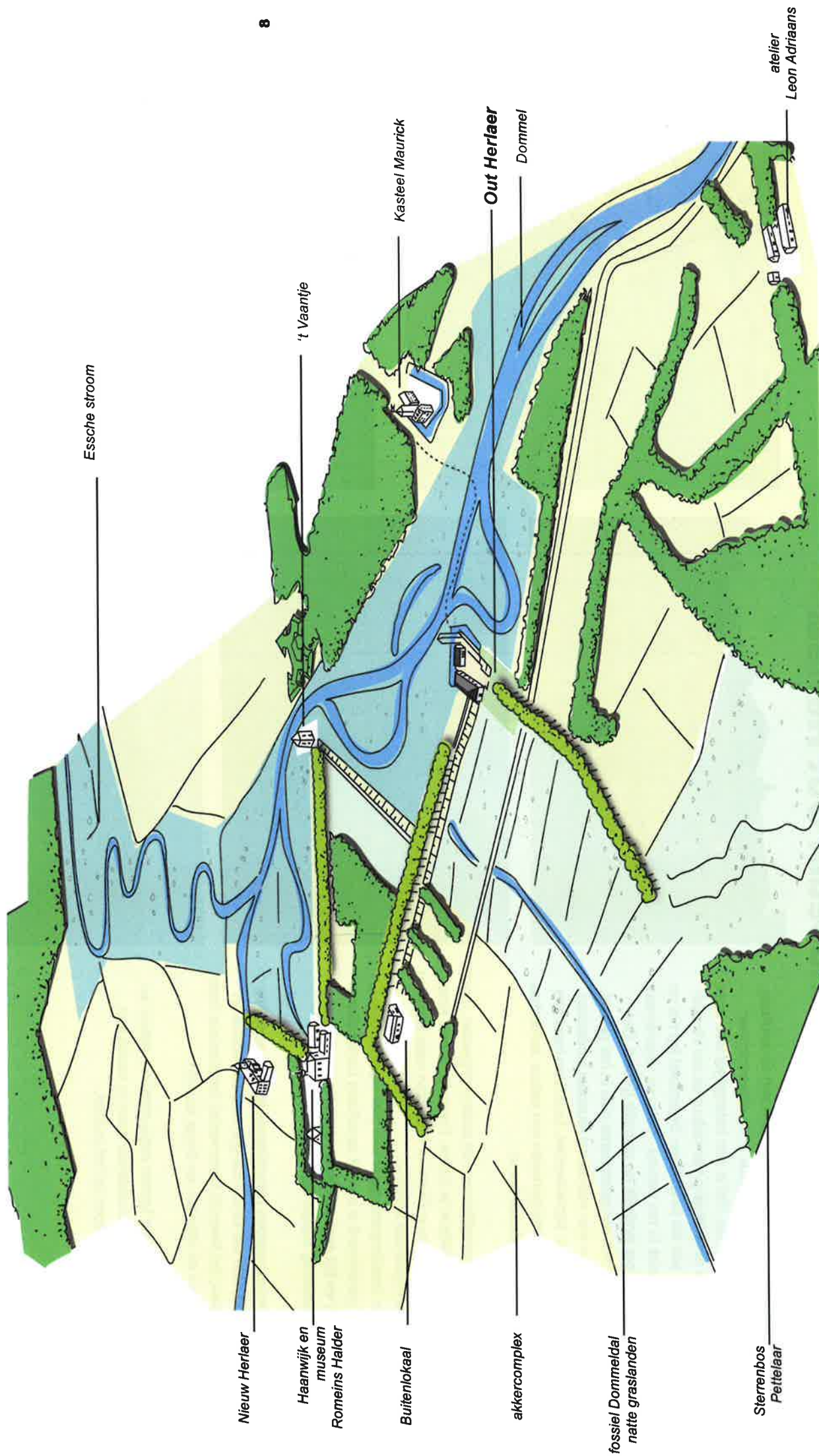
Out Herlaer is niet vergelijkbaar met andere projecten, maar is geïnspireerd op Chateau la Coste, Frankrijk, Storm King, VS en Gibbs Farm, Nieuw Zeeland. Projecten waar kunst en landschap een symbiose aangaan. Geen gewoon beeldenpark, maar een plek waar de beeldende kunst gerelateerd is aan dit specifieke Dommellandschap en iets vertelt over de natuur, de cultuurhistorie en het klimaatbestendig maken van het landschap.

Vanuit Out Herlaer worden verschillende landschappelijke eenheden ontsloten die samenhangen met de historie en natuurdoeltypen; het levende Dommeldal, het fossiele Dommeldal, de akkers en moeras- en droge bossen.

Kortom, rond Out Herlaer komen cultuurhistorie, natuur en klimaatadaptatie samen. Beeldende kunst is hierbij een middel om dit over te dragen op het publiek.

Het Brabants Buitenmuseum Out Herlaer - een museaal landschap

Het Brabants Buitenmuseum Out Herlaer - een museaal landschap

Het museale landschap Out Herlaer herbergt veel verhalen over het verleden, maar we willen ook naar de toekomst kijken. Het totale landschap is een uniek voorbeeld van een kleinschalig Oud Hoevelandschap waar de structuur is bepaald door de Dommel. Door de nieuwe aankopen kunnen we de ruimtelijke structuur en het Natuurnetwerk Brabant compleet maken.

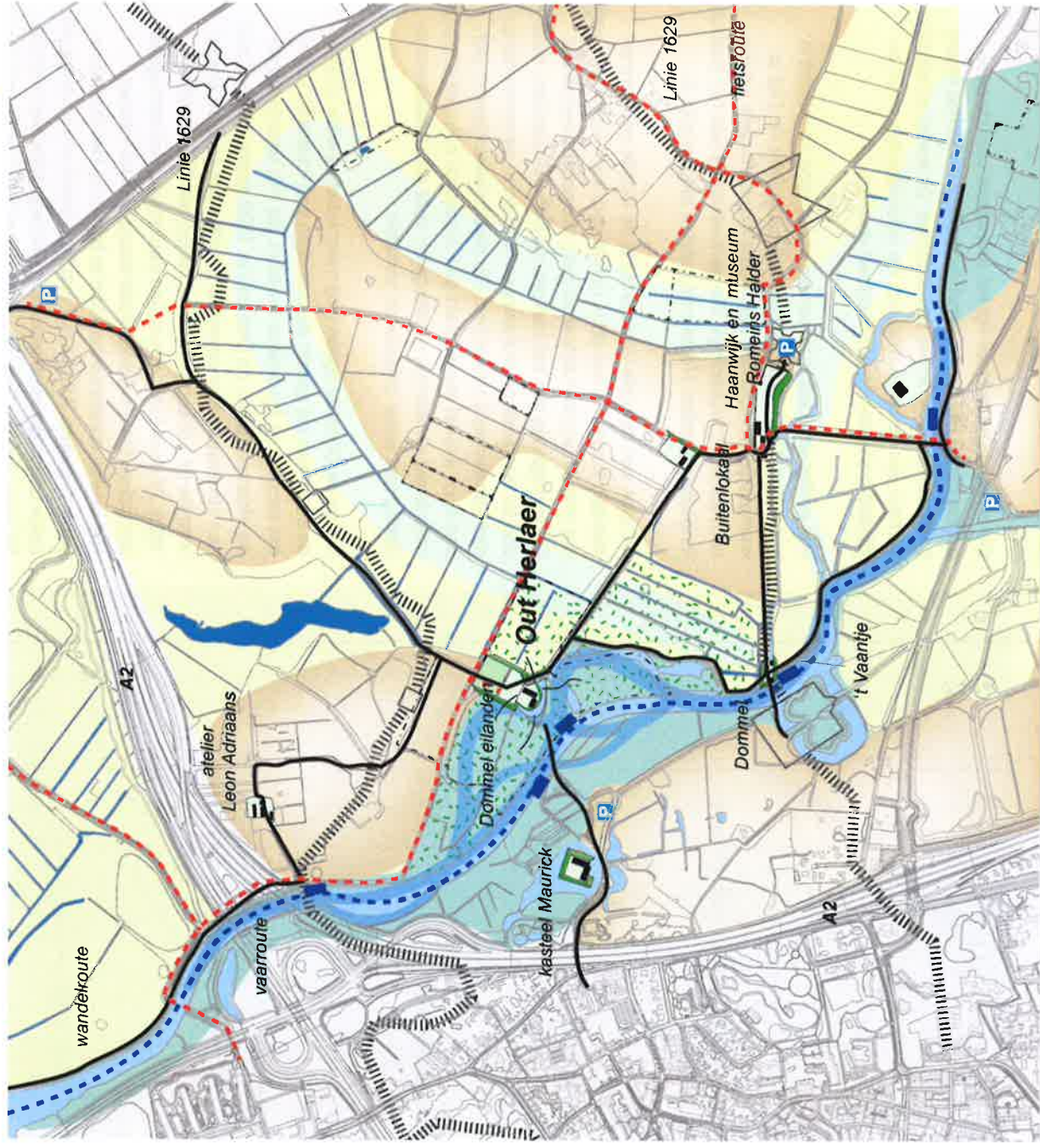
Het geeft ons de kans een landschap te ontwikkelen waar de bever en de das zich thuis voelen; kleinschalige afwisseling, nat en droog met bijzondere plantensoorten.

Een landschap met een levende Dommel die kan overstromen en meanderen. Een fossiel Dommeldal met natte hooi- en graslanden. Hoge (kruidenrijke) akkercomplexen met struwelen, bossages en singels.

Een landschap waar voor de omwonenden en recreanten veel te beleven is; een museaal landschap met kastelen, buitens en boerderijen. Een buitenmuseum op korte afstand van Den Bosch, waar natuur, cultuurhistorie en kunst samen komen.

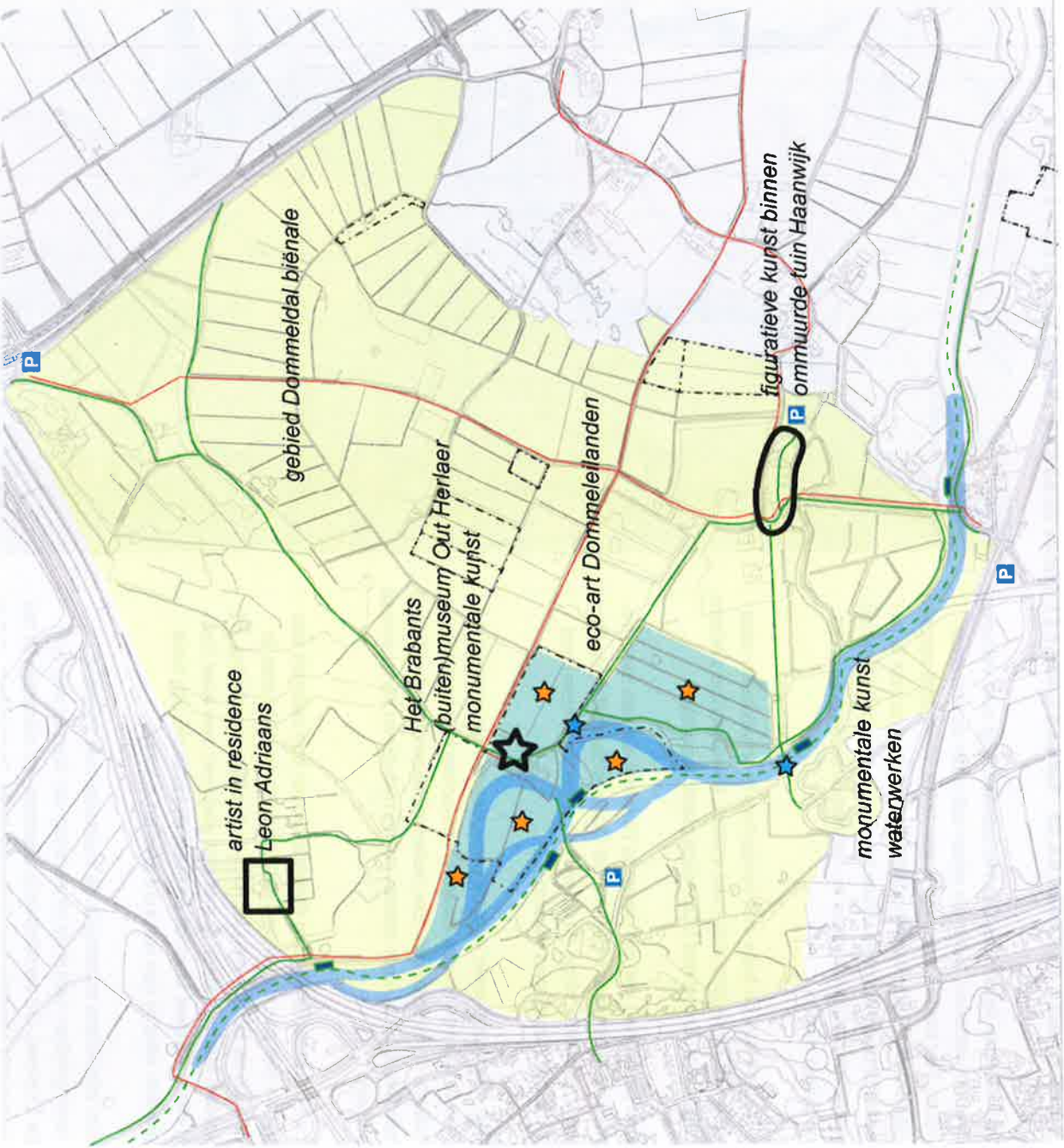
Een museaal landschap doorderd door een netwerk van paden met aan de randen parkeerplaatsen. Hier stap je over op de fiets of start je met een heerlijke wandeling. Bij kasteel Maurick steek je met een voetveer over naar Out Herlaer. Kasteel Maurick en theetuin Haanwijk zijn twee plekken waar je ook wat kunt eten en drinken.

Een bijzondere ervaring is de vaartocht met Stichting Vestingfietsen vanuit de binnenstad van Den Bosch over de Dommel. Op verschillende plaatsen, en natuurlijk bij het bestaande haventje van Buitenmuseum Out Herlaer, kun je aan land. Vandaaruit kun je het landschap en zijn historie al wandelend verder ontdekken.

structuurplan

Het Brabants Buitenmuseum Out Herlaer - beeldende kunst

Op en rond Out Herlaer ligt het brandpunt voor de beeldende kunst. Het is een soort dependance van Het Noordbrabants Museum in het buitengebied. De kunst vertelt het verhaal van de cultuurhistorie, de natuurdoeltypen en de klimaatverandering of reflecteert daar op.

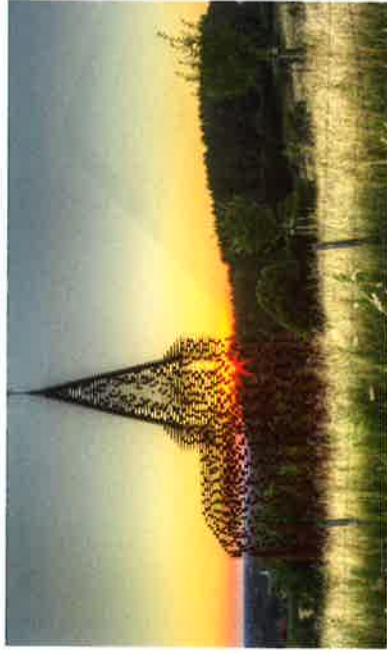
Het atelier van Leon Adriaans is al een plek voor artist in residence. Out Herlaer is hier een aanvulling op. Het is werkplaats en museum. Het is een experimentele locatie voor kunst en archeologie die gerelateerd is aan het (natuur) landschap rondom Herlaer en publiek toegankelijk is.

De plek van de oude voorburch is de locatie voor monumentale kunst. Op het erf is ruimte voor een visualisatie van het middeleeuwse kasteel en een museale binnenruimte. De vormgeving van het kasteel, de Dommelleilanden, maar ook de hoogwatervoorzieningen worden in samenwerking met kunstenaars ontworpen. Op de Dommelleilanden worden door middel van eco-art de Provinciale natuurdoeltypen ontwikkeld en worden maatregelen voor de klimaatverandering met water beleefbaar gemaakt.

Langs de Dommel liggen nog meer locaties waar beelden de kunst een rol speelt; de moestuin van Haanwijk vormt het decor voor figuratieve beelden. Bij Het Vaantje wordt de afdamming van de Dommel in 1629 gevisualiseerd met een kunstwerk. Monumentaal omdat deze plek de sleutel vormde tot het succes van het beleg van Den Bosch in 1629. Al deze locaties vormen samen met het omringende landschap Het Brabants Buitenmuseum Out Herlaer. Het overal curatorschap komt te liggen bij Het Noordbrabants Museum. Afankelijk van type kunst en omvang zullen losse projectgroepen worden geformeerd die hier inhoudelijk mee aan de slag gaan en er zal externe financiering voor worden gewonnen.

Het Brabants Buitenmuseum Out Herlaer - beeldende kunst

Er is een initiatief om de (nationale) landschapstriënnale in 2020 te verzorgen in Het Groene Woud. Het Brabants Buitenmuseum beoogt daar een belangrijke rol in te vervullen en het zal tevens een aftrap zijn voor de Dommelbiënnale. Bij de organisatie van de Landschapstriënnale is de Rijksbouwmeester Floris Alkemade betrokken. In dit verband heeft ook hij naar voorliggend plan gekeken en zijn waarde- ring hiervoor uitgesproken.

Kasteel Out Herlaer wordt gevisualiseerd,
Invisible church, Gijs Van Vaerenbergh, Borgloon

Bruggen ontsluiten de dommeleilanden
The Mermaid, Marijke de Goey, Gibss farm

Tijdelijke installaties in het landschap,
Will Beckers, Verbeke foundation

Monumentale kunst op het voorplein van Out Herlaer,
Nature, Lucio Fontana

Eco-art; kunst met natuuroeltypen
Elaine Clocherty

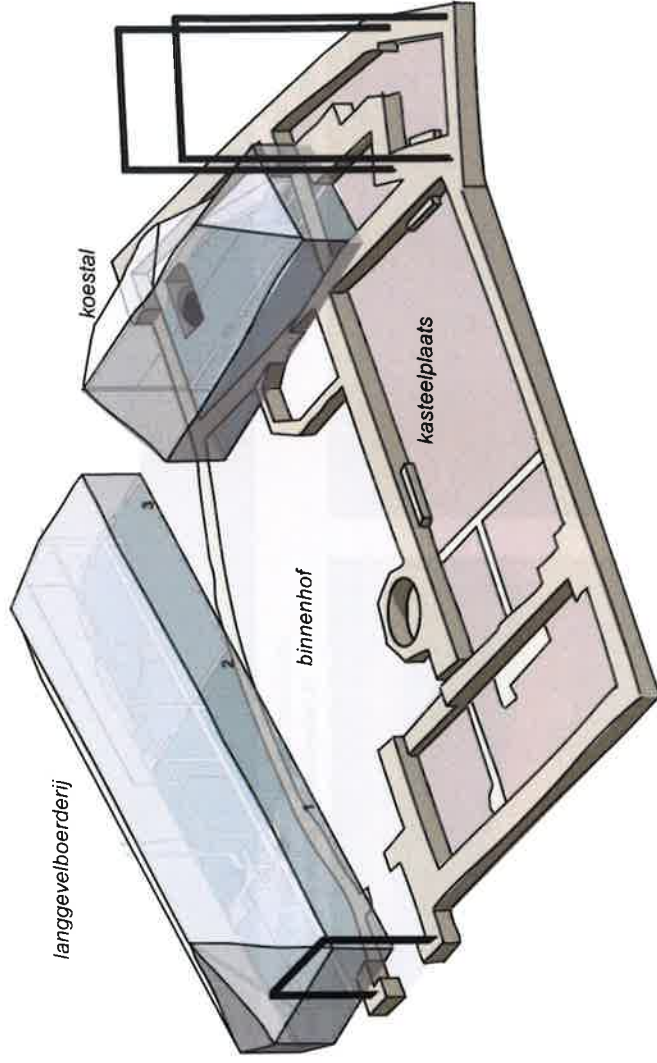

Natuurdoelen worden in samenwerking met beeldend kunstenaars ontworpen.
Pier en Horizon, Paul de Kort, 7e kunstwerk Flevopolder

Eleven minute line, Maya Linn, Wanas foundation

Het Brabants Buitenmuseum Out Herlaer - **tijd**lagen

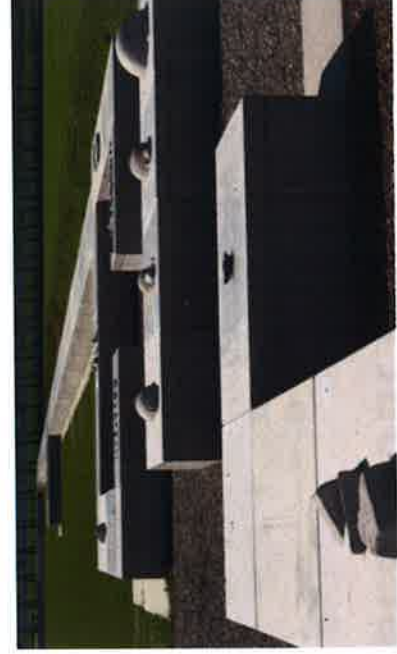
Het ensemble van de bewoningsplaats Out Herlaer bestaat in de toekomst uit verschillende delen; de langgevelboerderij, de koestal en de kasteelplaats. Deze bouwwerken omsluiten een binnenhof.

De langgevelboerderij krijgt een centrum- en entreefunctie. De koestal wordt een werkplaats voor archeologie en eco-art. De kasteelplaats is een plek om het verhaal van de middeleeuwen te beleven en zichtbaar te maken. Mogelijk wordt er ook nog een beheerdersfaciliteit toegevoegd. Deze kan eventueel ook elders op het landgoed worden ingevuld, bijvoorbeeld bij 't Vaantje.

Bij de herbestemming van de gebouwen tonen we respect voor de architectuur van het onder- en bovengrondse monument. Om een delicaat evenwicht te bereiken wordt zeer zorgvuldig omgegaan met de bestaande kwaliteiten en wordt het nieuwe subtiel ingevoegd. Een nieuw gebruik waarin de beleving van kunst voorop staat maar waar ook de tijdlagen duidelijk aanwezig en afleesbaar zijn. Uiteraard wordt hierbij rekening gehouden met de begrenzingen van het bouwblok en zal in samenspraak met de gemeente gezocht worden naar een passende bestemming. Dit is mede afhankelijk van wat uit onderzoek naar voren komt.

De langgevelboerderij: Een museale expositieruimte vormt de kern van de langgevelboerderij. De boerderij kent drie delen; een schuur met hooizolder; het woongedeelte in het midden en een voormalige korenschuur. Het nieuwe gebruik laten we aansluiten bij deze driedeling; een educatief lokaal met werkplek voor kunstenaars (1); de entree met ticket en infobalie en ondersteunende horeca (2); tentoonstellingsruimte (3).

De koestal: Dit is de werkplaats Out Herlaer. Een werkplaats voor historie en archeologie die de site onderzoeken.

zichtbaar en beleefbaar maken van Castellum Fectio in Bunnik.

toegankelijk maken van het Romeins Forum in Girona

Het Brabants Buitenmuseum Out Herlaer - tijdlagen

Het is een ruimte waar bezoekers kennis kunnen maken met historici en archeologen. Dit alles om het verhaal van Out Herlaer op een inzichtelijke en spannende manier te brengen. In overleg met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, willen we ook dieper liggende muurresten in de stal bloot leggen.

De kasteelplaats en binnenhof: Het fantastische is dat de tijdlaag van het middeleeuws kasteel voor een deel in de oksel ligt van de huidige gebouwen. Het muurwerk wordt beschermt én gevisualiseerd. Dit is dé plek voor een eigentijdse drie dimensionale verbeelding van het middeleeuws kasteel. Geen letterlijke reconstructie maar een opdracht aan een kunstenaar die de robuustheid en sfeer van het kasteel op een vernieuwende manier weet te vangen. Net als in de koestal is er ruimte voor onderzoek.

De binnenhof wordt door het ensemble van gebouwen gevormd. Het is een eenvoudige verharde verzameplek met ruimte voor een eenvoudig terras.

oorspronkelijke ruime van gebouwen met behulp van 'Box in Box' principe omgevormd

historie gecombineerd met moderne toevoegingen

historie gecombineerd met moderne toevoegingen

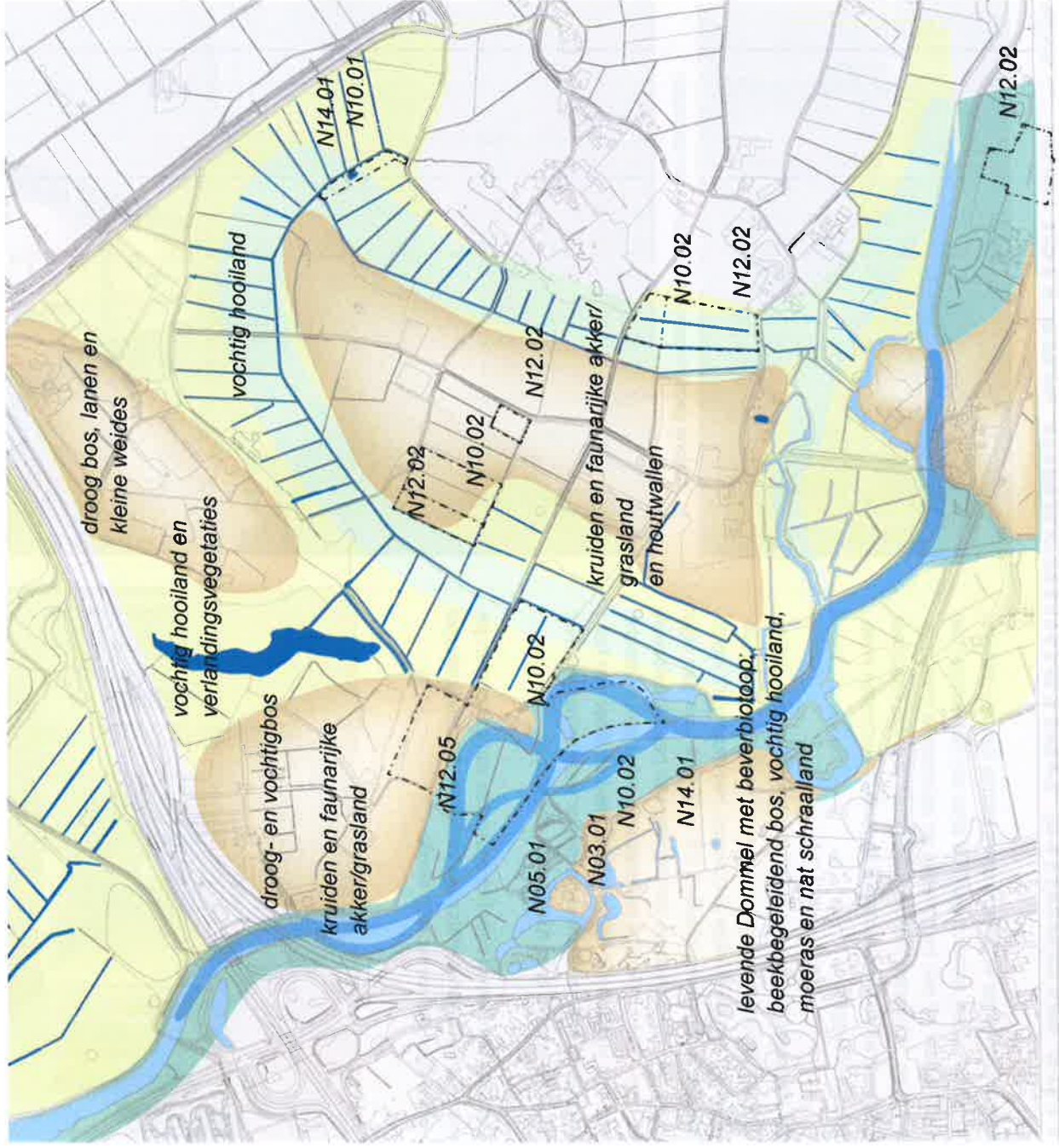

Boerderij Leon Adriaanse, Sterrebos

museum Romeins Halder

Het Brabants Buitenmuseum Out Herlaer - natuurdoelen

Rond Out Herlaer zijn de voor dit gebied kenmerkende natuurdoeltypen te vinden. De grote variatie is uit oogpunt van natuur, recreatie en educatie fantastisch.

Door het aaneengesloten eigendom van Brabants Landschap langs de Dommel is het mogelijk een groot gebied in te richten als beverbiotoop met oude en nieuwe Dommelstrangen met een afwisseling tussen open water en moeras, natte en droge bossen, ruigtes en struwelen en halfnatuurlijk grasland. Wij geven uitvoering aan de realisatie van Natte Natuurparel Bossche Broek Zuid.

Aan de noord- en oostkant van Out Herlaer kunnen we een aaneengesloten gebied realiseren met de bloemrijke akkers, vochtige hooilanden en droge en vochtige bossen.

De verschillen tussen nat en droog worden weer teruggebracht waardoor het landschap weer leesbaar wordt; de oude loop van de Dommel en de droge bolle akkers worden beter zichtbaar en de soortenrijkdom van het gebied wordt verder versterkt.

Samenvattend gaan we de volgende doeltypen realiseren;

- N10.01 Nat schraalgrasland
- N10.02 vochtig hooiland
- N12.02 kruiden en faunarijke grasland
- N12.05 kruiden en faunarijke akker
- N14.01 Rivier- en beekbegeleidend bos
- N15.02 Dennen- eiken- en beukenbos
- N05.01 Moerassen
- N03.01 Beek en bron
- L02.03 Historische tuin
- L01.01 Poel en klein historisch water
- L01.04 Bossingels en bosjes

Het Brabants Buitenmuseum Out Herlaer - natuurdoelen

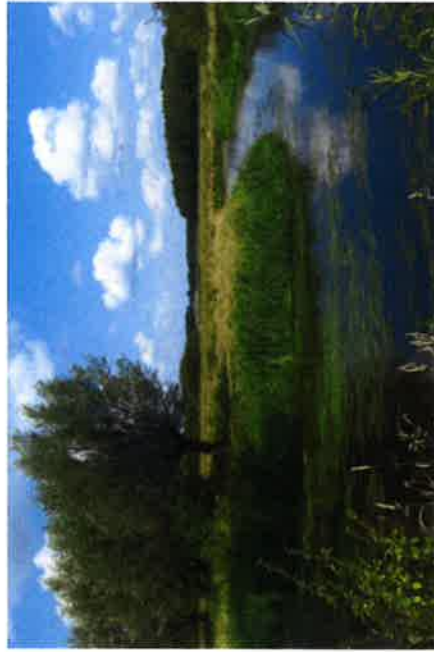
beekbegeleid bos

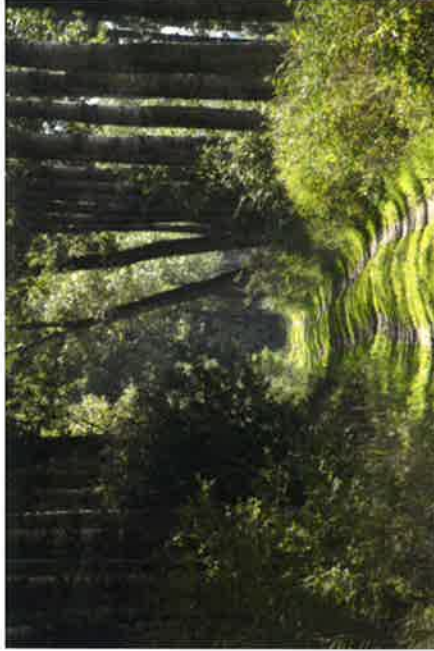
kruiden- en faunarijke akkers

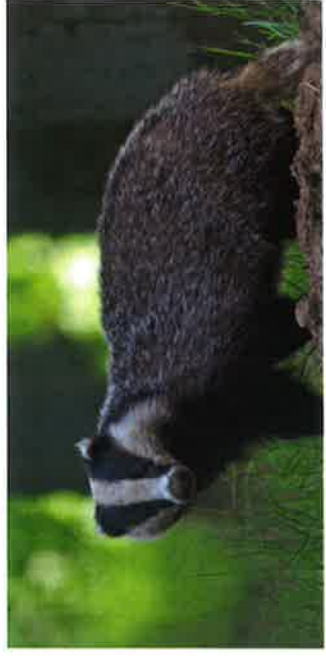
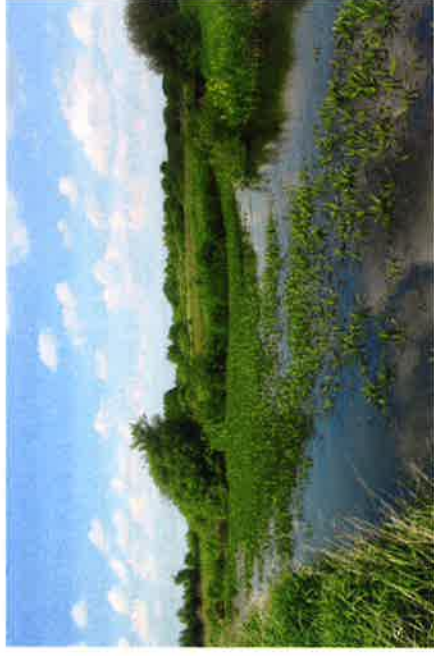
nat schraalgrasland/vochtig hoogland

beek en bron

moeras

Het Brabants Buitenmuseum Out Herlaer - natuurdoelen

Bij het natuurbeheer van het gebied wordt de recreatieve beleving ingepast. De landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten, zoals afwisseling tussen gras- en bouwland en singels en bossen, worden actief in stand gehouden. De variatie in biotoptypen en de geleidelijke overgangen tussen verschillende vegetatietypen geven het gebied een natuurlijke uitstraling en de statige lanen en opstallen maken het een landgoed. De aanwezigheid van diverse biotoptypen in verschillende successiestadia is vanuit educatief oogpunt waardevol.

Nadat de waterhuishouding hersteld is en de voedselrijkdom verminderd is, gaat er in het natuurgebied een vegetatie ontstaan behorende bij deze natuurlijke waterhuishouding en voedingstoestand van het gebied.

Natuurnetwerk Brabant

Op de hogere delen bevinden zich bloemrijke akkers met soorten zoals korenbloem, bleke en kleine klapproos, akkerleeuwenbek, bleekgele hennepnetel, korensla, kromhals en driekleurig viooltje. De akkers vormen een foerageergebied voor onder andere de das, de kwartel en de patrijs. Lager gelegen in het fossiele Dommeldal, aan de voet van de zandruggen zijn het de (half) natuurlijke graslanden die het beeld in het beemdenlandschap bepalen. Door uitvoering van anti-verdrogingsmaatregelen in het kader van herstel van Natte Natuurparel Bossche Broekzuid zijn de effecten van verzuring, vermesting en verdroging teruggedrongen. Op diverse plaatsen is de voedselrijke bovenlaag verwijderd en zijn stuwtjes geplaatst. Hierdoor wordt in een groter gebied het gebiedseigen water vastgehouden en zijn de kwelinvloeden versterkt. Samen met de extensieve begrazing, het ingezette hooibeheer en inundatie van schoner beekwater heeft dit gezorgd dat op de (half)natuurlijke graslanden soorten voorkomen die zich in vochtigere (kwelrijke) omstandigheden goed thuis voelen, zoals echte koekoeksbloem, brunel, kamgras, egelboterbloem, pinksterbloem en vogels zoals de grutto.

In het gebied zijn op meerdere plaatsen met name langs De Dommel ruigte-, moeras en struweelvegetaties aanwezig. Door te variëren in maaitijdstip en maai frequentie en natuurlijk door bodemopbouw en verstrotingsfrequentie komen er drie moerastypen voor (waterriet en biezen, bloemrijk rietland en grote zeggenmoeras). De kenmerkende soorten zijn driekantige bies, spindotterbloem, grote ratelaar, orchis spec., galigaan, grote karekiet, roerdomp, porseleinhoen en dwergjuffer. De waterkwaliteit van de Dommel is dusdanig goed dat de bever regelmatig een bezoek brengt aan het gebied.

Lanen, houtwallen, singels en knotbomenrijen dragen bij aan het kleinschalige landschap en zorgen ervoor dat half-

natuurlijke elementen met elkaar verbonden zijn, hetgeen van belang is voor de aanwezige fauna, zoals de das. In de houtwallen en singels komen o.a. eenstijlige meidoorn, diverse braamsoorten en look-zonder-look voor. In het bos wordt beperkt ingegrepen. Hierdoor is het aandeel dood hout alsmede de ecologische diversiteit toegenomen.

Hieraan hebben soorten als das, groene specht, boomkruiper, dalkruider en eikvaren geprofiteerd. De structuur van het sterrenbos van Haanwijk is behouden gebleven.

Op de te verwerven gronden wordt in de geleverde informatie een aantal natuurtypen voorgesteld (zie kaartje in bijlage). Om deze natuurbeheertypen te bereiken zullen wij na verwerving in overleg treden met Waterschap de Dommel. In samenspraak met het waterschap wordt vervolgens gekozen wat de haalbaarheid is van de natuuroptypen. Een en ander is onder andere afhankelijk van fosfaatbelasting. Bij hoge fosfaatbelasting zijn de schralere types (zoals N10.01, nat schraalland) niet haalbaar of alleen met diepe ontgravingen die soms om andere redenen weer niet wenselijk zijn (bv. cultuurhistorie of hydrologie).

Per beheertype worden hier de maatregelen aangegeven die over het algemeen genomen worden om het doel te bereiken:

N10.01 Nat schraalgrasland: de fosfaatwaarden en hydrologie zijn hier bepalend. Het doeltypen kan bereikt worden bij een geschikte voorjaarsgrondwaterstand (hoog) en een geschikte voedingstoestand (schraal). Dit kan bereikt worden, afhankelijk van deze parameters, door verschralling (maaien en afvoeren), uitmijnen (aangepast agrarisch gebruik om de voedingstoestand naar beneden te krijgen) of ontgronden.

De fosfaatwaarden kunnen ook dermate hoog zijn dat dit

Het Brabants Buitenmuseum Out Herlaer - natuurdoelen

type niet haalbaar is. Het beheer na inrichting bestaat voortaan uit maaien (en afvoeren)

N10.02 vochtig hooiland: In grote lijnen geldt hier hetzelfde verhaal als N10.01: met dat verschil dat de percelen iets minder veeleisend zijn wat betreft grondwater of voedingstoestand. Het beheer bestaat uit maaien, soms in combinatie met nabeweidning.

N12.02 kruiden en faunarij grasland: afhankelijk van de uitgangssituatie (grasland of bouwland) wordt hier het Brabants grasmengsel van zaadhandel Neutkens ingezaaid. Dit is een grasmengsel wat door ons samen met Neutkens is ontwikkeld en bestaat uit diverse grassen en kruiden. Het beheer bestaat voornamelijk uit extensieve seizoensbeweidning al dan niet gecombineerd met een hooibeheer. Seizoensbeweidning vindt plaats met vee van boeren uit de omgeving.

N12.05 kruiden en faunarij akker: De inrichting van dit type zal bestaan uit een traditioneel akkerbeheer waarbij graangewassen worden ingezaaid in combinatie met akkerkruiden. Hierdoor ontstaan zeer soortenrijke akkers. Van deze akkers zijn al diverse voorbeelden op Haanwijk te zien.

N14.01 Rivier- en beekbegeleidende bos: ook hier geldt dat de hydrologische situatie bepalend is, dit type bos kenmerkt zich doordat het direct onder invloed staat van vrijwel permanent uittrekkend grondwater. Vervolgens is het een min of meer autonome ontwikkeling dat dit bos tot ontwikkeling komt. Pleksgewijs kunnen gewenste soorten worden ingebracht.

N15.02 Dennen- eiken- en beukenbos: Dit bostype ontwikkeld zich over het algemeen vanzelf. Het beheer kan

bestaan uit dunnen, waarbij gewenste soorten bevoordeeld kunnen worden en ongewenste soorten verwijderd kunnen worden.

L02.03 Historische tuin: Zoals beschreven zullen voorburch en boomgaard worden teruggebracht. Binnen dit type vallen onder andere: gazons, (rozen)perken, fontein, sier- en fruitbomen, paden en heggen. Er is nog geen ontwerp bekend, maar er zal worden voldaan aan de afbakening van type L02.03.

Kersenboomgaard op de voorburch

L01.01 poel en klein historische water: Dit type geldt ter plaatse van de gracht van Out Herlaer. Deze wordt nog door de provincie ingericht. Brabants Landschap zal vervolgens het passende beheer hierbij voeren. Het beheer is vrij extensief en bestaat o.a. uit periodiek schonen.

L01.04 bossingels en bosjes: Hier zal een combinatie van spontane ontwikkeling en aanplant aan de orde zijn.

Resumerend is het van groot belang voor het bereiken van deze natuurambitie dat de Natte Natuurparel Bosche Broek Zuid tot uitvoering komt zodat de hydrologische randvoorwaarden voor deze natuurtypen kunnen worden geschapen. Wanneer de percelen in eigendom van Brabants Landschap komen is de kans op realisering van deze Natuurparel zeer groot, er is dan één aaneengesloten eigendom en een uitgesproken natuurbelang. In het verleden zijn al vele Natte Natuurparels in samenwerking met Waterschap De Dommel ingericht.

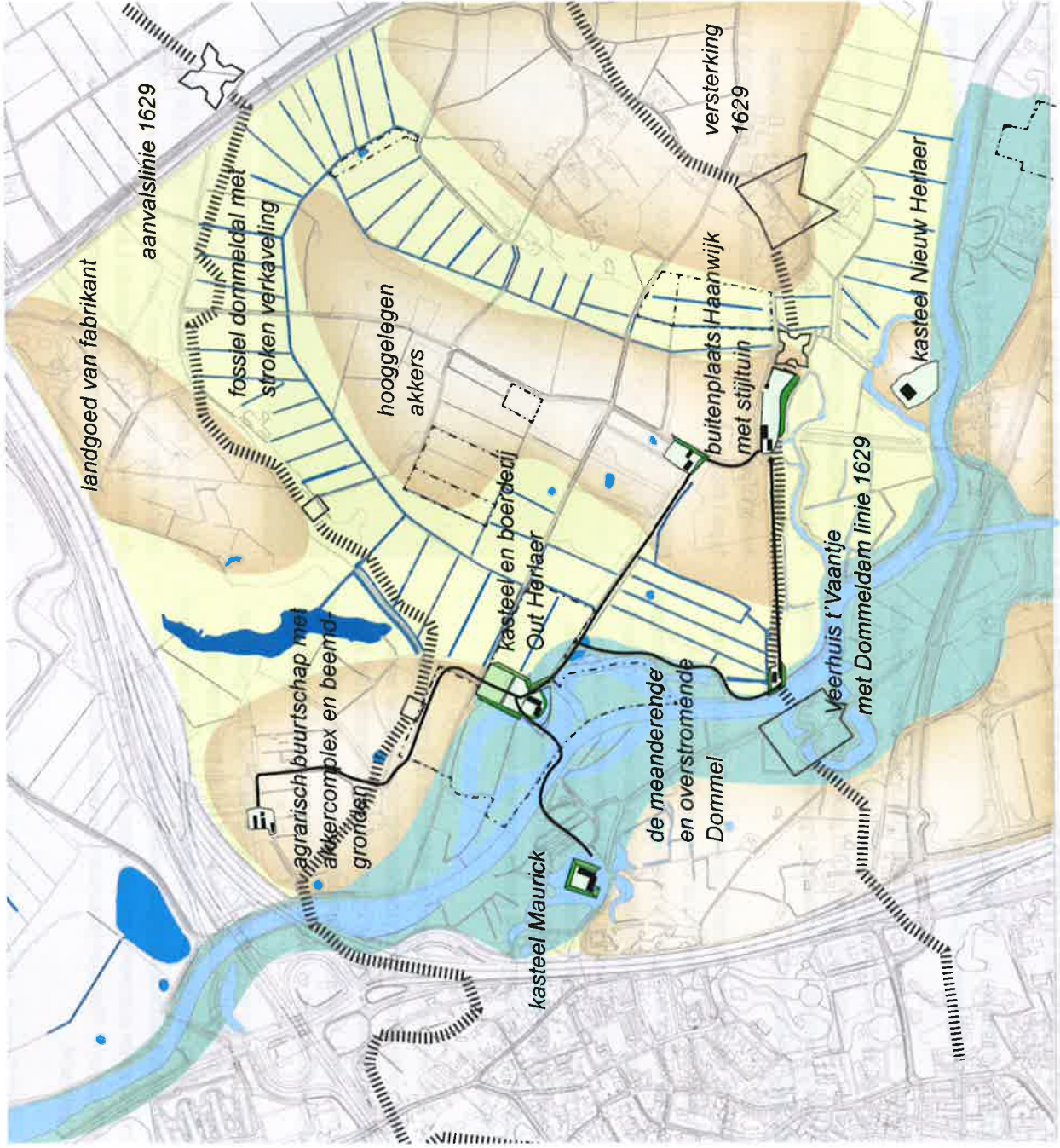
Na inrichting is de instandhouding van de natuurtypen bij ons verzekerd. Brabants Landschap is gecertificeerd natuurbeheerder en bestaat sinds 1932. Hiermee is het goed om de statuten van Brabants Landschap nog eens aan te halen:

De Stichting heeft ten doel:

- a. het behoud, het herstel en de ontwikkeling van natuurwaarden en landschappelijke waarden, in de ruimste zin genomen, in de provincie Noord-Brabant;
- b. het voorkomen en tegengaan van aantasting van voorrechten van natuurwaarden;
- c. de bevordering van de recreatie in de vrije natuur in de provincie Noord-Brabant, voor zover passend binnen het sub a en b bepaalde.

Onder behoud, herstel en ontwikkeling van natuurwaarden en landschappelijke waarden wordt verstaan al datgene dat tot de ecologische betekenis van de natuur en de aantrekkelijkheid van het landschapsbeeld bijdraagt, waartoe mede kunnen worden gerekend de oude en nieuwe voortbrengers van menselijke werkzaamheden, die door hun vorm en/of ligging de waarde van het landschap verhogen.

Het Brabants Buitenmuseum Out Herlaer - **cultuurhistorie**

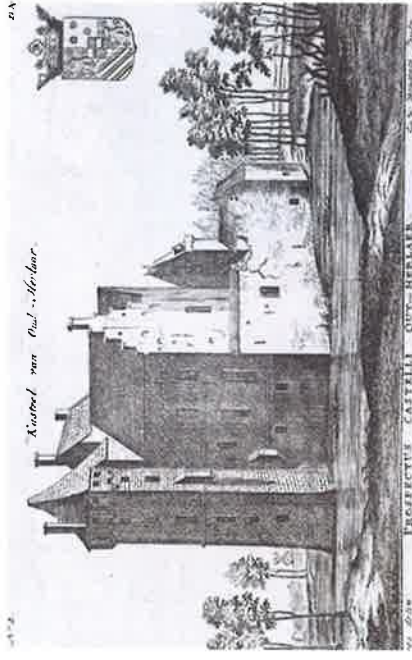
Op Out Herlaer komen veel historische verhalen van het gebied bij elkaar:

- De ontginning van het kleinschalige Dommeldal in een Oud Hoevenlandschap;
- Een landschap onder invloed van de meanderende Dommel met een wisselend peil.
- De Dommel als strategische locatie met achtereenvolgens een motteburcht, een kasteel dat in 18de eeuw is omgevormd tot boerderij.
- De bijzondere rol van Out Herlaer tijdens het beleg van Den Bosch. Waarbij het een twee-eenheid met Kasteel Maurick vormde. Het was tevens de verblijfplaats voor de koning van Bohemen, die ook wel de Winterkoning werd genoemd.
- Oude verlande Dommelarmen die door boeren als nat grasland in gebruik werden genomen en ontgonnen en hoger gelegen akkers en bossen
- oude knoeten- en wilgen die als geriefhout werden gebruikt.
- Het gebied kent een rijke Romeinse geschiedenis. Bij Halder zijn er aardewerk, munten, sieraden en glaswerk op gevonden.

Out Herlaer ligt als een spin in het web; een plek waar de historisch tijdlagen samen komen. De kenmerkende driedeling (burcht, voorburcht en boomgaard) van Out Herlaer die op oude kaarten zichtbaar is, wordt hersteld. Bij de oude boerderij wordt, door een kunstenaar, op eigentijdse manier het verdwenen kasteel zichtbaar gemaakt. De boerderij wordt gebruikt voor een museale functie. De voorburcht is een groene ruimte waar monumentale kunst een plek krijgt. Een nieuwe hoogstam boomgaard vormt de sfeervolle entree van Out Herlaer.

Out Herlaer sluit aan bij andere initiatieven van Brabants Landschap om de historie zichtbaar en beleefbaar te maken, zoals het Museum Romeins Halder en onderdelen van de linie 1629.

Het Brabants Buitenmuseum Out Herlaer - cultuurhistorie

Kasteel Out Herlaer

Linie 1629 rond Out Herlaer

Agrarisch landschap met natte graslanden en akkers rond 1837

Kasteel Out Herlaer met burcht, voorburch en boomgaard

Kasteel Maurick en Out Herlaer verbonden

19e eeuwse boerderij op een historisch knooppunt

Driedeling: burcht, voorburch en boomgaard weer herkenbaar

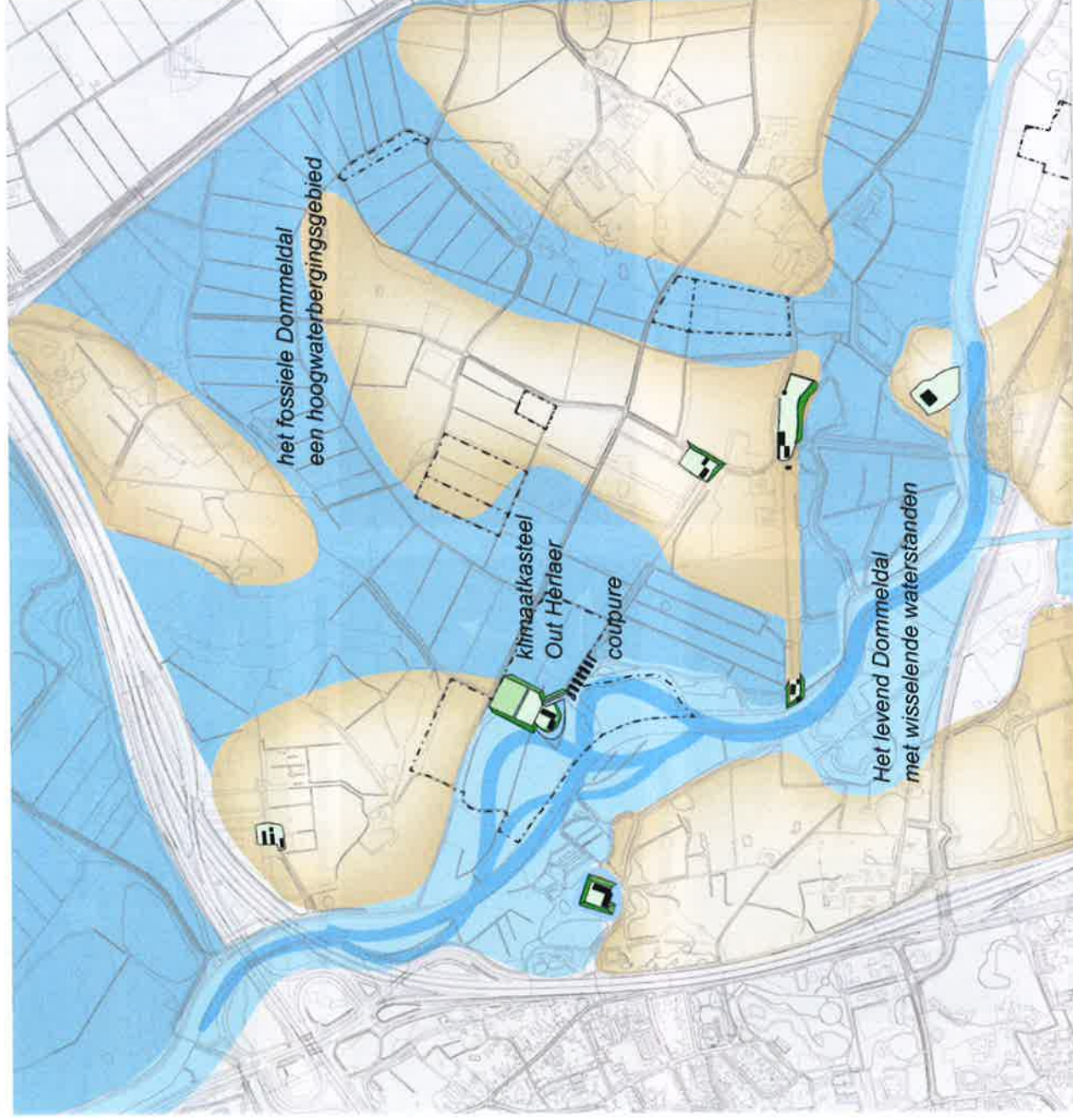

Contour kasteel zichtbaar gemaakt

Meanderende Dommel, natte graslanden en akkers komen bij Out Herlaer bij elkaar

Het Brabants Buitenmuseum Out Herlaer -waterburcht

Out Herlaer ligt op een terp aan de rand van het levende en het fossiele Dommeldal. Het was een strategische plek in het stroomgebied van de meanderende Dommel. Periodiek stroomde het gebied vol met water, maar de kasteelplaats bleef een veilige plek. Later werd de Dommel genormaliseerd en het water in het gebied en in de Dommel versneld afgevoerd. Daar denken we nu anders over. De gevolgen van de klimaatverandering en welke maatregelen er nodig zijn om daar op in te spelen, gaan we op deze unieke plek beleefbaar maken.

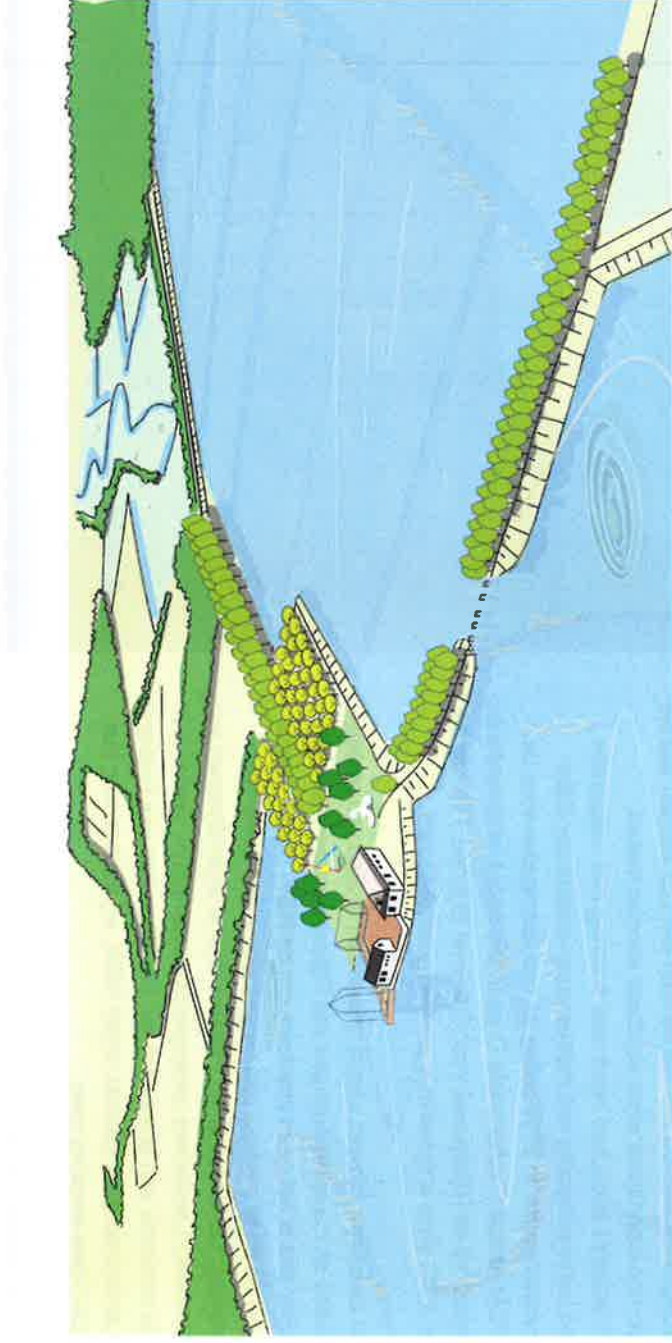
20

Het fossiele en levende Dommeldal hebben een belangrijke rol bij het klimaatbestendig maken van het landschap. Door de verwerving van de percelen nabij Out Herlaer kunnen we, samen met de bestaande eigendommen, werken aan de vergroting van de bergingscapaciteit van de Dommel. Via de betonnen coupure bij Out Herlaer kan het fossiele Dommeldal bij hoogwater vollopen waardoor Den Bosch droog droge voeten houdt.

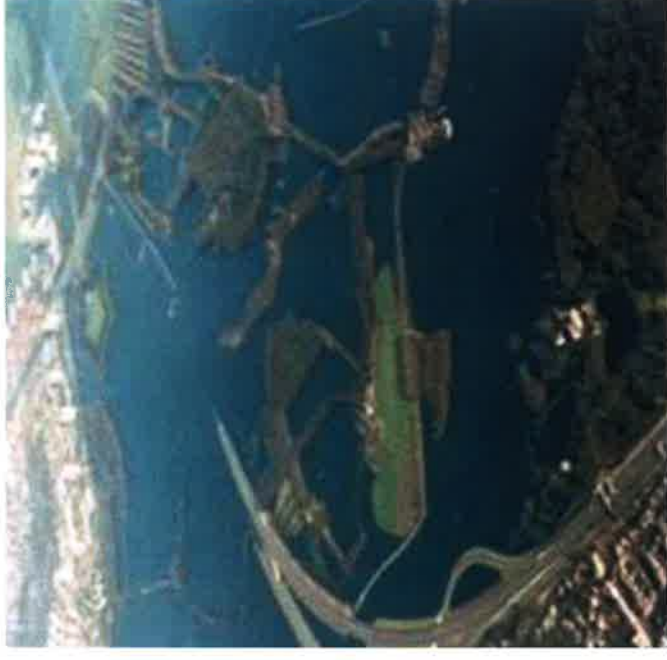
Out Herlaer is daarom dé plek om ook aan het publiek te laten zien hoe je natuur in kunt zetten bij de vraagstukken rond klimaatverandering.

Het Brabants Buitenmuseum Out Herlaer -waterburcht

21

Bij hoog water wordt Out Herlaer omgeven door water

overstroming plangebied met op de voorgrond
kasteel Maurick en Out Herlaer, 1995

Wassende Maan, Paul de Kort, Biesbosch

Hoogwater op de Dommel, 1995

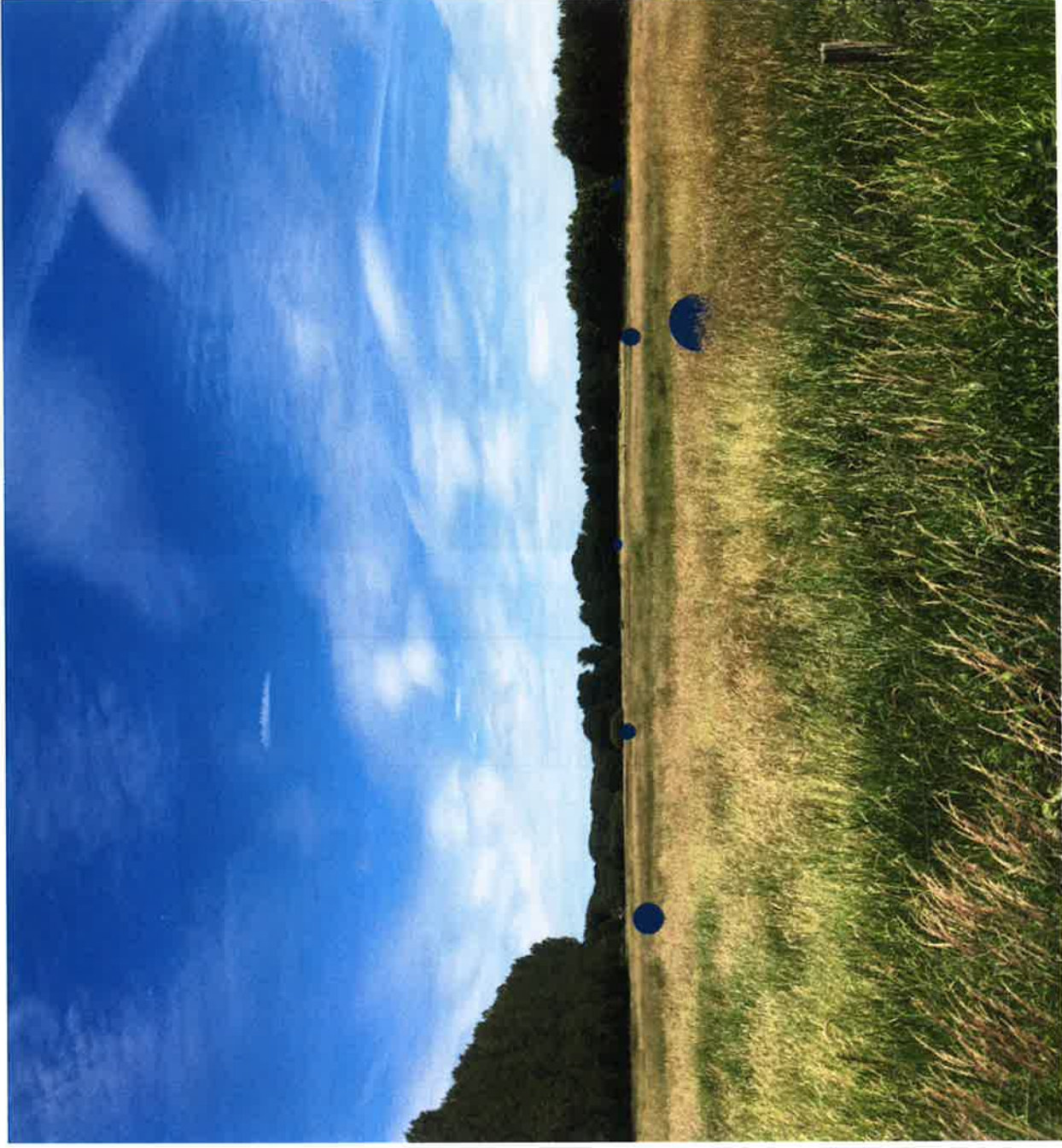

Belang van hoogwaterbescherming zichtbaar en beleefbaar maken met behulp van beeldende kunst

Het Brabants Buitenmuseum Out Herlaer -planologisch borging

Brabants Landschap zal vanzelfsprekend voldoen aan de gestelde eisen onder 4.2 van de inschrijffleidraad. Er wordt na gunning een bestemmingsplanwijziging opgepakt samen met de gemeente Sint-Michielsgestel. Hierbij zal ook worden besproken welke bestemming het meest passend is voor de beoogde invulling. Hierbij zullen de cultuurhistorische en Rijksmonumentale waarden leidend zijn. Ten aanzien van de te verwerven gronden ligt planologische borging straks vast via de te vestigen kwalitatieve verplichting. Ten aanzien van de kleinschalig botenverhuur hebben ook wij in verband met de voorgestelde verbinding over het water er ook alle belang bij om dit goed planologisch te regelen. Indien Out Herlaer een gemeentelijk archeologisch monument wordt, zullen wij dit van harte ondersteunen, dit voegt weer iets toe aan het verhaal van Out Herlaer wat we op een eigentijdse wijze zichtbaar kunnen maken. Brabants Landschap heeft veel ervaring met restauratie en herbestemming van monumenten waaronder Rijksmonumenten. In 2019 zullen wij ons aanmelden voor de POM-status (Professionele Organisatie voor Monumentenbehoud) bij de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed. Hiertoe zal in 2018 onze erfgoedvisie worden geactualiseerd.

In de bijlage zijn een aantal referenties te zien van restauraties en herbestemmingen van Rijksmonumentale panden. Voor ons is het geen probleem om de NSW status over te nemen en te voldoen aan de gestelde eisen zoals openstelling. Op Haanwijk en Pettelaer zijn al eigendommen van Brabants Landschap gerangschikt onder NSW. Verder is in de provincie een groot deel van het eigendom van Brabants Landschap gerangschikt onder NSW, wij hebben hier dus ook ruime ervaring mee.

Blue Circles, Sil Krol, Landkunst, Bossche Broek zuid

Het Brabants Buitenmuseum Out Herlaer -planning

Algemeen

medio oktober 2017:	Gunning	Eind 2019 2020	Inrichting Out Herlaer ism Noordbrabants Museum
najaar 2017:	Opstarten overleg gemeente Sint-Michielsgestel planologische borging GOB aanvraag indienen		Dommelbiënnale
najaar 2017:		Recreatie	
		Begin 2018	Uitwerking ontsluiting, parkeren en toegankelijkheid
		Begin 2018	Formaliseren samenwerking Kasteel Maurick, Vestingfietsen en andere samenwerkingspartners

Natuurherstel

najaar 2017/voorjaar 2018:	Inrichting hoger gelegen gronden – (onafhankelijk van planvorming Natte Natuurparel		
najaar 2017:	Benaderen Waterschap de Dommel voor het formeren van een projectgroep Natte Natuurparel Bossche Broek Zuid		
medio 2018:	Diverse onderzoeken (hydrologisch, archeologisch, fosfaat)		
2019 e.v. :	Inrichting lager gelegen gronden – Natte Natuurparel* aanleg/inrichting dommeleilanden*		
	* streven naar inrichting in 2019, afhankelijk van onder meer besluitvorming bij waterschap.		

Gebouw

najaar 2017:	Restauratie Haanwijk 1		
najaar 2017:	Formaliseren samenwerking Noordbrabants Museum (samenwerkingsovereenkomst)		
begin 2018:	Bouwhistorisch onderzoek opstarten		
begin 2018	Planvorming restauratie en herbestemming Out Herlaer en visualisatie (i.s.m. kunstenaars en archeologen) voormalig kasteel		
najaar 2018:	Ontwerp en aanleg voorburch – boomgaard		
najaar 2018:	Restauratie vergunningen aanvragen		
2019:	Realisatie Out Herlaer		

Kunst

Begin 2018	Projectgroep kunst/cultuur formeren		
Begin 2018	Verdere uitwerking Dommelbiënnale		
Begin 2018	Uitwerking visualisatie voormalig kasteel		
Medio 2018	Opstarten planvorming dommeleilanden en eco-art		
2019	Realisatie visualisatie voormalig kasteel		

2. Duurzaamheid Het Brabants Buitenmuseum Out Herlaer

Door de provincie is aangegeven grote waarde te hechten aan duurzaamheid. Brabants Landschap streeft er naar om in processen en projecten duurzaam te werken.

Vanuit onze eerder genoemde statutaire doelstellingen is duurzaamheid bijna een vanzelfsprekendheid. Wij zullen een aantal aspecten uitlichten en verder toelichten. Zie voor veel meer informatie www.brabantslandschap.nl. Onderstaande aspecten zijn ook aan de orde bij de verwerving van de gronden en gebouwen van Out Herlaer.

Duurzaam restaureren en herbestemmen

Bij de restauraties en herbestemmingen die Brabants Landschap uitvoert komt duurzaamheid op een aantal vlakken terug. Ten eerste wordt er bepaald hoe een gebouw voor de toekomst een goede functie kan vervullen. Er wordt gekeken naar een invulling op de lange termijn, vaak in samenhang met het omliggende (natuur)gebied en gebouwen in de buurt. Vervolgens wordt een restauratie op een kwalitatief hoog niveau (hoogwaardige, duurzame materialen) uitgevoerd zodat een gebouw weer lange tijd 'mee kan'. Met andere woorden er wordt niet bezuinigd op materialen maar gekozen voor lange termijn investeringen.

Duurzaam materiaalgebruik

De materialen die worden toegepast zijn, zoals eerder gezegd, van hoge kwaliteit. Daarnaast wordt getracht veel met natuurlijke materialen te werken en dan waar mogelijk materialen uit eigen terreinen. Zo wordt veel van het hout (balken, vloeren, etc.) wat gebruikt wordt bij restauraties betrokken uit eigen bossen. Door het gebruik van eigen hout weten we dat dit zijn oorsprong heeft in duurzaam beheerde bossen (dit doen we immers zelf), daarnaast houden we de keten kort; er worden geen lange afstanden met de materialen afgelegd. Ook in dit gebied zijn hiervan voorbeelden

te vinden zoals in Buitenlokaal Haanwijk en museum Romeins Halder.

Duurzaam energiegebruik

Als organisatie vinden wij het belangrijk om duurzaam om te gaan met onze fossiele brandstoffen c.q. energie. Vaak conflicteert dit met ongeïsoleerde rijksmonumentale panden die zowel binnen als buiten ongewijzigd moeten blijven. Wij zoeken naar passende energieconcepten die oplossingen bieden bij dit soort gevoelige objecten. De ontwikkelingen in deze branche gaan heel snel maar Brabants Landschap volgt deze ontwikkelingen en past bewezen ontwikkelingen waar mogelijk toe. Zo worden er steeds vaker nieuwe energieconcepten toegepast zoals zonne-energie, aardwarmte en verwarming via moderne houtstookinstallaties (pelletkachels, stukhout of snipperketels) waarbij wij ook weer streven naar het gebruik van hout uit eigen bossen om de ecologische footprint zo klein mogelijk te houden.

Duurzaam inrichten

Bij de inrichting van natuurgebieden kijken wij altijd naar de ontwikkeling op lange termijn en of de gebieden in die vorm dan ook duurzaam in stand kunnen worden gehouden. Zo is het belangrijk om vooraf na te denken over het beheer wat bij een bepaalde inrichting hoort. Dit moet op lange termijn zowel praktisch als financieel uitvoerbaar zijn. Daarnaast proberen wij ook bij de inrichting weer zo veel mogelijk met regionale bedrijven te werken om de ecologische footprint zo klein mogelijk te houden.

Duurzaam verwerven

Wanneer Brabants Landschap gronden verworft is dit ten behoeve van onze eerder genoemde statutaire doelen. Aankoop en inrichting zijn kerntaken van Brabants

Landschap. Het type aankopen is divers. Soms gaat het om kleine aankopen van bestaande natuur, soms om grotere gebieden, in het verleden hele landgoederen ineens. Steeds is er maar één doel bij deze aankopen: het veiligstellen van natuur of cultureel erfgoed. Soms kunnen de kleinste aankopen ervoor zorgen dat een heel gebied kan worden ingericht, omdat hierdoor bijvoorbeeld aanpassingen aan waterstanden mogelijk zijn. Ook kan het zijn dat door een kleine aankoop natuurgebieden beter met elkaar kunnen worden verbonden. Door aankoop en inrichting kunnen we de Natuur Netwerk Brabant verder invullen, natuurwaarden behouden en verhogen en daarmee bijdragen aan instandhouding en uitbreiding van o.a. Natura2000 habitattypen en soorten. Het is niet zo dat aankoop en eigendom een doel op zich is. Waar mogelijk zoeken wij juist samenwerking met particuliere eigenaren of andere terreinbeheerders (zie volgende hoofdstuk). De duurzaamheid in het verwerven bij Brabants Landschap zit in het feit dat gronden voor de lange termijn in ons eigendom en beheer zijn. Brabants Landschap vervreemd, in beginsel, geen gronden.

Duurzame instandhouding

Zoals eerder genoemd is na verwerving en inrichting de instandhouding bij Brabants Landschap gegarandeerd. Grond zal niet worden vervreemd en er wordt een lange termijnbeheer ingezet, gericht op de ambitietypen uit het provinciaal Natuurbeheerplan. Ook voor de gebouwen (in dit geval m.n. Out Herlaer) geldt dit. Out Herlaer krijgt gegarandeerd voor lange termijn een publieke bestemming. De financiën voor de instandhouding komen uit diverse bronnen. Voor het natuurbeheer is de belangrijkste bron het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL) en daarnaast inkomsten uit terreinen (pacht, houtopbrengst). Voor de gebouwen neemt na restauratie de onderhoudslast vaak sterk af, we maken daarbij voornamelijk gebruik van de instandhoudingssubsidi-

Het Brabants Buitenmuseum Out Herlaer

die van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed en daarnaast de inkomsten uit de huur of erfpacht van de gebouwen. Voor de realisatie en instandhouding van de kunst zal met name een nog in te voeren ticketsysteem voor een aantal terreindelen met bijzondere en kwetsbare kunst een deel van de instandhouding bekostigen, daarnaast zal ook hierbij intensief worden samengewerkt met Het Noordbrabants Museum.

Social return

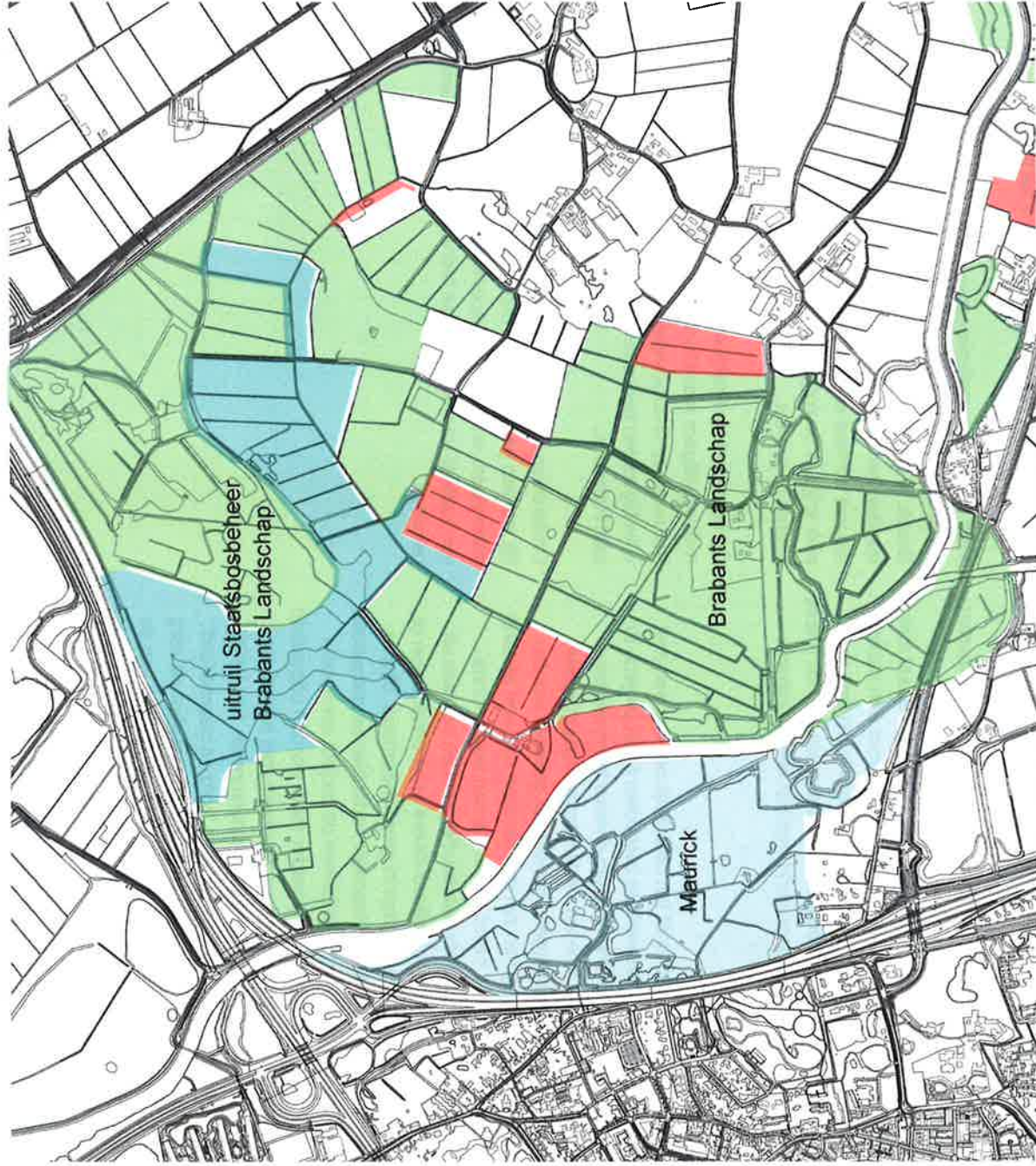
Brabants Landschap vindt het belangrijk om mensen met afstand tot de arbeidsmarkt te betrekken bij dit project. Er is hiermee al ruime ervaring. Op diverse landgoederen en natuurgebieden worden werkvoorzieningsschappen ingezet. Ook in voorliggend project zal gekeken worden waar samenwerking kan zijn met mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, bijvoorbeeld via een werkvoorzieningschap. Werkzaamheden zouden kunnen bestaan uit het onderhoud van recreatieve routes en voorzieningen of eenvoudige werkzaamheden in groenonderhoud, bijvoorbeeld in de parktuin van Haanwijk nadat hier de restauratie heeft plaatsgevonden. Wat binnen dit project een mooie kans zou zijn, maar die nog verder moet worden uitgewerkt na gunning is het betrekken van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt bij bepaalde kunstvormen. Het BKKC heeft als een van haar speerpunten 'zorg en gezondheid': Op fysiek en sociaal vlak betekent kunst veel voor de zorg en gezondheid. Het draagt bij aan het functioneren van de mens in zijn omgeving en creëert een prettiger klimaat voor patiënten, cliënten, werknemers en bezoekers. BKKC legt de verbinding tussen de kunst-, zorg- en welzijnssector en stimuleert om elkaar te versterken zodat het welbevinden in de samenleving verbetert. Een onderdeel van dit speerpunt is het project "de ideale buurman". In dit project is er een samenwerking met Stichting Exodus Den Bosch. Het

biedt een re-integratietraject voor (ex) gedetineerden in een 24-uurs setting in de woonwijk de Muntel/Vliert in Den Bosch. Met het project De Ideale Buurman wordt via het inzetten van kunst en creativiteit geprobeerd te komen tot nieuwe vormen van hulpverlening waardoor zingeving een plek krijgt in de zorg. Een dergelijke opzet is ook denkbaar binnen dit project.

Op landgoed Haanwijk wordt al intensief samengewerkt met vrijwilligers met allerlei achtergronden. Zo is er de Natuurgroep Gestel, vrijwilligers rond de kindermoestuin en vrijwilligers ten behoeve van het terreinbeheer en buitenlokaal Haanwijk.

Onderdelen van het museaal landschap zullen toegankelijk worden gemaakt voor mindervaliden, waaronder het kasteelpark en beeldtentoonstellingen. Bij de restauratie van kasteel Haanwijk worden hiervoor nu al voorzieningen getroffen.

3. Visie op samenwerking Het Brabants Buitenmuseum Out Herlaer

Bij de verwervingen van de gronden en het gebouw Out-Herlaer zijn er diverse beheerders waar we in enige mate mee te maken hebben. De belangrijkste zijn:

- Staatsbosbeheer (beheerder Bossche Broek)
- Gemeente Den Bosch
- Gemeente Sint-Michielsgestel
- Waterschap De Dommel
- Individuele agrariërs

Met de genoemde partijen hebben wij in het verleden laten zien goede contacten te hebben en goed te kunnen en willen samenwerken.

Vorm van samenwerking

De samenwerking met beide gemeenten is zowel op beleidsmatig vlak als op het niveau van uitvoering, beheer en onderhoud. Zo liggen er door het gebied gemeentelijke wegen waarbij wij direct afstemming hebben met de gemeenten. Op beleidsmatig vlak hebben wij al eerder laten zien samen te werken, onder andere met de uitwerking van aanvragen voor de provinciale regeling 'Landschap van Allure' waarbij de gemeente Den Bosch penvoerder was en voorliggend plan onderdeel van die aanvraag was. Ook de gemeente Sint-Michielsgestel was hierin vertegenwoordigd. Beide gemeenten hebben ten behoeve van voorliggende aanvraag een ondersteuningsverklaring opgesteld.

Waterschap de Dommel is cruciale partner als het gaat om de realisatie van Natte Natuurparel Bossche Broek en manifestpartner in het kader van het aan de provincie aangeboden manifest 'Brabant buiten: verbindingen versterken'. Als het gaat om de realisatie van de Natte Natuurparel hebben wij in het verleden al laten zien goed met Waterschap De Dommel te kunnen samenwerken. In

Het Brabants Buitenmuseum Out Herlaer

het stroomgebied van de Dommel zijn legio voorbeelden te vinden van samenwerking tussen Waterschap De Dommel en Brabants Landschap. Het gaat hierbij om beekherstelprojecten, realisatie van Natte Natuurparels, maar ook concreet op het vlak van beheer van waterlopen. Als Brabants Landschap deze gronden verwerft kan ervan uit worden gegaan dat deze samenwerking gecontinueerd wordt en de Natte Natuurparel Bossche Broek ook daadwerkelijk wordt gerealiseerd.

Net als voor Waterschap De Dommel geldt ook voor Staatsbosbeheer dat zij manifestpartner zijn. Als aangrenzend beheerder van het Bossche Broek Zuid hebben wij zowel op beleidsmatig als praktisch niveau met hen te maken. Samenwerking tussen Staatsbosbeheer en Brabants Landschap vindt veelvuldig plaats en op vele gebieden. Recente voorbeelden hiervan zijn een onlangs gerealiseerde beheer-ruil in Oost-Brabant om tot een grotere mate van efficiency van beide organisaties te komen en de samenwerking rondom de realisatie van 4 ecoducten (Maashorst en Grootte Heide) in de provincie Noord-Brabant.

Naast deze grotere organisaties is het ook van belang te noemen dat Brabants Landschap in het gebied veelvuldig samenwerkt met individuele agrariërs. Met name bij het beheer van de gronden werken wij samen. Hierbij valt te denken aan het inscharen van vee op graslanden van Brabants Landschap, de afzet van gewassen of het inschakelen van lokale loonwerkers. Daarnaast geldt wederom dat ZLTO een manifestpartner is en veel van deze individuele agrariërs worden vertegenwoordigd door ZLTO.

Belangrijk om op te merken bij deze vormen van samenwerking is het feit dat samenwerking met deze partijen, in dit gebied voor Brabants Landschap niet nieuw is. Bra-

bants Landschap heeft reeds circa 240 ha van het gebied Haanwijk in eigendom en beheer, hierin wordt veelvuldig samen gewerkt met de genoemde partners. In die zin maakt de provincie dan ook een 'risicoloze' keuze bij gunning aan Brabants Landschap als het gaat om de continuering van deze samenwerking.

natuur dichtbij huis

Brabants Landschap

**het
noordbrabants
museum**

staatsbosbeheer

**VESTINGFIETSEN
'S-HERTOGENBOSCH**

Waarom u Brabants Landschap zou moeten gunnen:

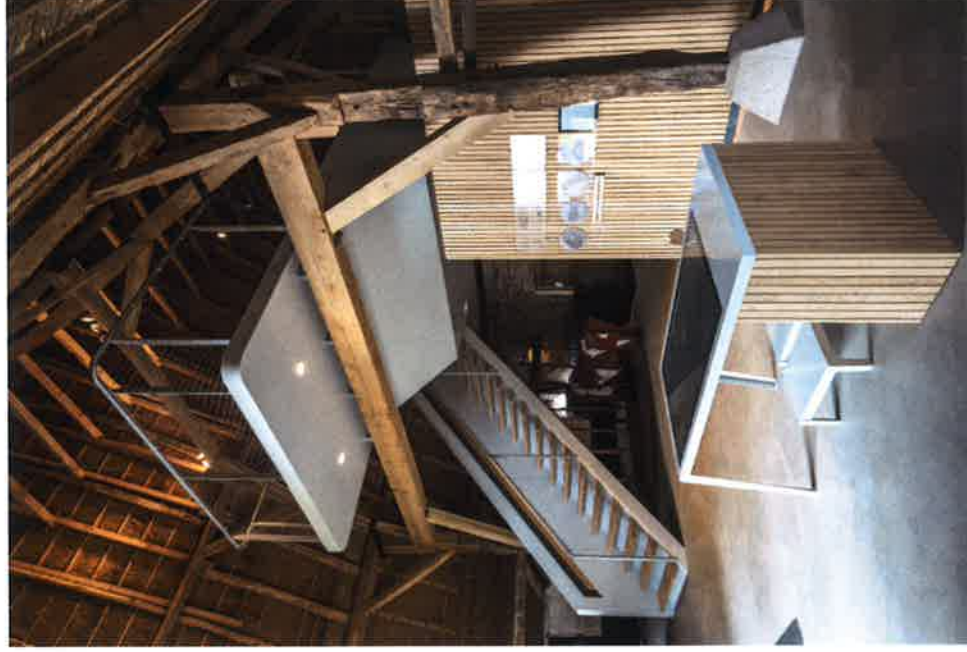
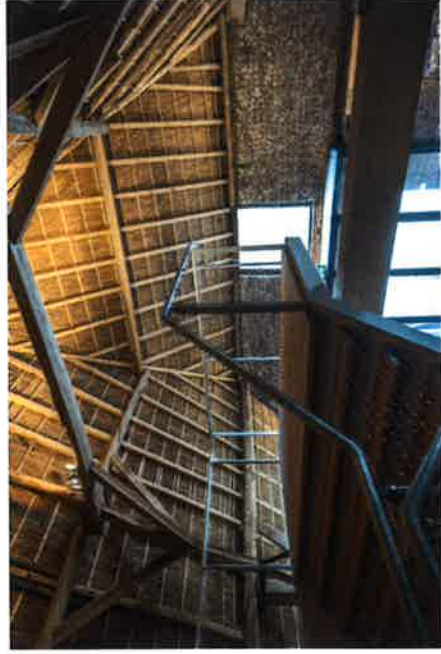
- Betrouwbare en duurzame partner met:
 - *85 jaar ervaring met natuur- en landschapsschoon in Noord-Brabant*
 - *ruime ervaring in samenwerking met gebiedspartners*
 - *financieel draagkrachtig – we maken ons bod waar*
 - *ruime ervaring met restauratie en herbestemmen van (Rijks-)monumenten*
- Unieke samenwerking met Het Noordbrabant Museum.
- Door aaneengesloten grondpositie realisatie NNB en Natte Natuurparel Bossche Broek Zuid gega-randeerd.
- Blijvend publieke bestemming Out Herlaer.
- Ambitie voor een combinatie van kunst, cultuur, geschiedenis en natuur van internationale allure: “landschap van verbeelding” .
- Eigentijdse en innovatieve manier van vertellen en verbeelden van de unieke geschiedenis van het gebied in samenhang met bestaande eigendommen “artist in residece – Leon Adriaans”, “Museum Romeins Halder” en Haanwijk.
- Uitwerking en realisatie van vernieuwende concepten op het gebied van duurzaamheid in de kunst en de gebouwen
- De kaders worden neergezet voor een toekomstbestendige en duurzame ontwikkeling van het Land-schap, met daarin een belangrijke plek voor een buitenmuseum dat continu in ontwikkeling is.

referentieproject Oud Duifhuis

Het Groot Duifhuis is een uniek Rijksmonument in Liempde. Het is een van de meest in het oog springende boerderijen van Nederland.

De voormalige stal van de boerderij heeft een publieke bestemming gekregen als ontvangst- en educatieruimte. Bezoekers vinden er informatie over de unieke omgeving. Maatschappelijke organisaties op het gebied van kunst, cultuur, natuur en onderwijs kunnen de ruimte gebruiken.

Een belangrijke opgave was om de uitstraling en de waarde van het monument te respecteren en met een moderne toevoeging duidelijk te maken wat oud en nieuw is en het karakter en de beeldbepalende elementen van het gebouw niet aan te tasten. Dit is een belangrijke referentie voor het met respect omgaan met oude waarden terwijl er toch nieuwe elementen worden toegevoegd. Op een dergelijke manier gaan we Out Herlaer ook benaderen.

2. Bijlagen certificaat en ondersteuningsbrieven

Groen Ontwikkelingsfonds Brabant
Mevrouw M. Fiers
Postbus 90151
5200 MC 'S-HERTOGENBOSCH

Datum: 18 juli 2017
Kenmerk: ChdM/hvl/2017-00429
Onderwerp: Out Herlaer

e: chdemooij@hnbm.nl
t: +31(0)73 6877 801

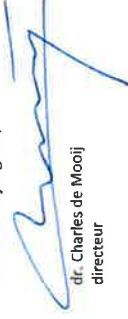
Geachte mevrouw Fiers,

Sinds 2014 is Het Noordbrabants Museum in gesprek met Brabants Landschap over de mogelijkheid om op de voormalige landgoederen Haanwijk en Out Herlaer, ten noorden en oosten van de rivier de Dommel, een museum landschapspark te realiseren. Het gebied ten westen van het Huis Haanwijk en rondom het voormalige kasteel Out Herlaer is daarbij cruciaal: hier zouden Brabants Landschap en Het Noordbrabants Museum een buitenmuseum willen realiseren, een beeldenpark nieuwe stijl waarin natuur en kunst op een bijzondere maar vanzelfsprekende wijze met elkaar worden verbonden.

Een dergelijk buitenmuseum, waarvan wij de realisatie op niet al te lange termijn zouden willen starten, kan uitgroeien tot een culturele voorziening die zijn gelijke in Nederland en de omliggende landen niet kent, zowel door de schaal als door het evenwicht tussen bestaande natuur en de daaraan toegevoegde kunst van een internationaal niveau. Voorbeelden van een dergelijk beeldenpark (bij gebrek aan een betere benaming gebruik ik voornamelijk de traditionele benaming) zijn alleen op grote afstand te vinden: Chateau La Coste in de omgeving van Aix-en-Provence, Storm King in de Verenigde Staten, Gibbs Farm in Nieuw-Zeeland.

Het Noordbrabants Museum kan nauwelijks wachten met het uitwerken van de plannen voor dit buitenmuseum aan de Dommel, maar daarvoor is verwerving van Out Herlaer door Brabants Landschap een voorwaarde. U begrijpt dan ook dat ik graag een lans breek voor onze samenwerkingspartner Brabants Landschap als toekomstig eigenaar van dit bijzondere en voor de verwezenlijking van onze plannen zo cruciale gebied.

Met vriendelijke groet,

dr. Charles de Mooij
directeur

Aan:
Groen Ontwikkelingsfonds Brabant
t.a.v. de heer M. Kofage

Onderwerp: Out Herlaer

25 januari 2016

Geachte heer Kofage,

In het kader van het investeringsvoorstel "Landschappen van Allure" hebben wij in 2014 samen met andere overheden en partners voor onze regio het programma "De Bossche Bultens, schakels tussen stad en land" ingediend. Ons programma heeft het destijds helaas niet gehaald. Provinciale Staten hebben echter Gedeputeerde Staten wel opgedragen om zich in te spannen om Bossche Bultens toch gerealiseerd te krijgen.

Een van de onderdelen in Bossche Bultens was en is het Museaal Landschapspark Out Herlaer. Trekker van dit project is Stichting Het Noordbrabants Landschap (Brabants Landschap). Een groot aantal partijen is betrokken bij het project. Wij als gemeente Sint-Michielsgestel hechten grote waarde aan het project. Out Herlaer, Haanwijk en Nieuw Herlaer zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Brabants Landschap heeft al diverse gronden en panden in bezit en in beheer. Daarmee is zij de spil in het geheel. Natureducalie, geschiedenis en kunst worden in het project samengebracht, dit alles in een prachtige omgeving.

Out Herlaer moet de poort worden tot het Museaal Landschapspark en de activiteiten op Haanwijk, waar het Oudheidkundig Museum Sint-Michielsgestel en het bezoekerscentrum van Brabants Landschap wordt gevestigd.

Wij pleiten ervoor dat het geheel in één hand komt en geen versnippering plaats gaat vinden in dit mooie en kansrijke gebied. Met respect voor de door u ingang gezette procedure voor verwerving van Out Herlaer, bevelen wij Brabants Landschap toch met klem aan als toekomstig eigenaar. Daarmee kan de stichting de trekkerrol voor verder ontwikkeling van het project adequaat invullen.

Dit past in onze ogen dan ook prima in de opdracht die Provinciale Staten hebben gegeven aan Gedeputeerde Staten om Bossche Bultens te helpen met het realiseren van de ingediende projecten.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Sint-Michielsgestel
De secretaris,

Mr. J. C. M. Pommer

Drs. D. van Deurzen

Groen Ontwikkelingsfonds Brabant
t.a.v. De heer M. Kofage
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch

Uw brief van : —
Uw kenmerk : —
Afdeling : SO/OFV
Zaaknummer : 6019253
Datum : 6 juli 2016
Onderwerp : Aanbevelingsbrief Brabants Landschap

Ref. : R. Brinkhof
Tel. : (073) 615 30 43
E-mail : r.brinkhof@s-hertogenbosch.nl

Geachte heer Kofage,

In het kader van het investeringsvoorstel "Landschappen van Allure" hebben wij in 2014 samen met andere overheden en partners voor onze regio het programma "De Bossche Bultens, schakels tussen stad en land" ingediend. Ons programma heeft het destijds helaas niet gehaald. Provinciale Staten hebben echter Gedeputeerde Staten wel opgedragen om zich in te spannen om Bossche Bultens toch gerealiseerd te krijgen.

Een van de onderdelen in Bossche Bultens was en is het Museaal Landschapspark Out Herlaer. Trekker van dit project is Stichting Het Noordbrabants Landschap (Brabants Landschap). Een groot aantal partijen is betrokken bij het project. Wij als gemeente 's-Hertogenbosch hechten grote waarde aan het project. Out Herlaer, Haanwijk en Nieuw Herlaer zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Brabants Landschap heeft al diverse gronden en panden in bezit en in beheer. Daarmee is zij de spil in het geheel. Natureducalie, geschiedenis en kunst worden in het project samengebracht, dit alles in een prachtige omgeving.

Out Herlaer moet de poort worden tot het Museaal Landschapspark en de activiteiten op Haanwijk, waar het Oudheidkundig Museum Sint-Michielsgestel en het bezoekerscentrum van Brabants Landschap wordt gevestigd.

Wij pleiten ervoor dat het geheel in één hand komt en geen versnippering plaats gaat vinden in dit mooie en kansrijke gebied. Met respect voor de door u ingang gezette procedure voor verwerving van Out Herlaer, bevelen wij Brabants Landschap toch met klem aan als toekomstig eigenaar. Daarmee kan de stichting de trekkerrol voor verder ontwikkeling van het project adequaat invullen.

Dit past in onze ogen dan ook prima in de opdracht die Provinciale Staten hebben gegeven aan Gedeputeerde Staten om Bossche Bultens te helpen met het realiseren van de ingediende projecten.

Hoogachtend,
De burgemeester van 's-Hertogenbosch.

mr. dr. A. G. J. M. Rombouts

Bijlage natuurdoeltypen

[Handwritten signature]

[Handwritten signature] vbrk

Parklaan Landschapsarchitecten b.v.
Vughterstraat 221
5211 GD Den Bosch

T: 073 - 614 01 91
E: info@parklaan.nl
I: www.parklaan.nl

Parklaan[®]
Landschapsarchitecten

St-M

Sint-Michielsgestel
geeft ruimte

Plan van aanpak, onderdeel verkeer

Buiten Museum Herlaer

Inleiding

Brabants Landschap en de gemeente Sint-Michielsgestel hebben gezamenlijk een plan gemaakt om de verkeersstromen en het parkeren voor het Buiten Museum Herlaer (in de toekomst) te reguleren. Het Buiten Museum Herlaer is een initiatief van het Noord-Brabants Museum en Brabants Landschap. Hiervoor zijn niet alleen verkeersmaatregelen nodig, ook communicatiemiddelen moeten worden ingezet. Vooral nog zal de aantrekkingskracht van het 'museale landschap' beperkt zijn, maar dat kan in de toekomst groeien.

Hoewel Brabants Landschap de gasten stimuleert om vanuit 's-Hertogenbosch met de fiets, te voet, per paard of per boot via de Dommel de omgeving van Haanwijk te bereiken, is het niet te voorkomen, dat er gemotoriseerd verkeer naar en in het plangebied zal rijden.

Het plangebied wordt globaal begrensd door de Vughterweg/Haldersebaan, A2, N617 (Bosschebaan), Hoogstraat en de Dommel (zie bijbehorend kaartje).

Het (ongewenste) gemotoriseerd verkeer kan leiden tot hinder en overlast voor bewoners, verkeersonveiligheid in het gebied en minder beleving of zelfs aantasting van natuur en landschap. Dit betekent dat respectievelijk de bewoners van het plangebied, de gemeente en Brabants Landschap een gemeenschappelijk belang hebben om genoemde negatieve gevolgen te voorkomen.

Visie

Het Buiten Museum Herlaer ontvangt (in de toekomst) bezoekers, maar deze veroorzaken geen verkeers- en parkeeroverlast door gemotoriseerd verkeer in de omgeving. Verkeersmaatregelen worden ingezet om de verkeersveiligheid te waarborgen. Verkeersveiligheid wordt beïnvloed door de verkeersintensiteiten van de verschillende verkeersdeelnemers op de wegen in het plangebied en de dimensionering van die wegen. Is de verkeersveiligheid gewaarborgd, dan ondervinden de bewoners weinig of geen overlast en is de verstoring van natuur en landschap beperkt.

Om de hoeveelheid gemotoriseerd verkeer in het plangebied te kunnen beheersen worden enkele wegen in het gebied doodlopend gemaakt (verkeersbord L8) voor personenauto's. Hierdoor wordt een verkeersstroom gedwongen bepaalde routes te gebruiken. Dit kan door middel van geavanceerde verkeersmiddelen, maar dat is in eerste instantie beperkt nodig.

Vooraankondigingen (verkeersbord L9) van de doodlopende wegen ondersteunen het gewenste gebruik van de wegen. Nood- en hulpdiensten kunnen alle panden, percelen en wegen in het plangebied altijd bereiken.

Nabij de ingang van het Buiten Museum (Haanwijk) blijft het verboden op en langs de openbare wegen te parkeren. De parkeerverbodszone breiden we uit en deze wordt fysiek ondersteund.

Eindsituatie

Naast het stimuleren van alternatieven en het aanbieden van arrangementen (hierin zal ook kasteel Maurick een rol spelen) is in de eindsituatie een parkeerterrein van voldoende omvang aan de rand van het plangebied aanwezig. Bezoekers voor het Buiten Museum Herlaer parkeren op deze locatie om te voet of per fiets verder te gaan.

Daarnaast zijn er fysieke verkeersmaatregelen aanwezig die ongewenst verkeer in het plangebied zoveel mogelijk beperken, maar de duurzame bereikbaarheid voor bewoners en ondernemers garandeert.

Tijdige en volledige communicatie (website, sociale media, kranten, folders, voorlichting en dergelijke) is cruciaal om het een en ander langdurig in goede banen te leiden. Op die manier ondervinden de bewoners en ondernemers nauwelijks hinder en overlast in hun directe woonomgeving en profiteren de natuur en het landschap hiervan.

Gefaseerde aanpak

Wij stellen een gefaseerde aanleg van maatregelen voor, omdat wij verwachten dat de bezoekersstroom in de loop van de tijd zal groeien. Voor de fasering zijn aannames gedaan over die bezoekersstroom. Als in de (naaste) toekomst blijkt, dat er meer of minder bezoekers het gebied bezoeken, kan deze fasering tot ander inzichten leiden om de stroom bezoekers te reguleren. Elke fase vereist inspanningen op het gebied van communicatie richting bewoners, bezoekers en nood- en hulpdiensten door gemeente en Brabants Landschap.

Uitgangspunt is dat we gemotoriseerd verkeer in het gebied willen ontmoedigen. We willen stimuleren dat men met openbaar vervoer of fiets of per boot komt. In het gehele project hanteren wij een bepaalde volgorde voor het gebruik van de beschikbare parkeervoorzieningen voor bezoekers die met de auto komen (zie hierna Afspraken, pagina 4).

Een korte uiteenzetting van mogelijkheden om verkeer in het gebied te weren is bijgevoegd in de memo van RoyalHaskoningDHV, zie bijlage A.

De locaties van de maatregelen in de verschillende fases staan op bijbehorend kaartje (bijlage B) vermeld.

De capaciteit van de wegen voor gemotoriseerd verkeer in het plangebied is vrij groot. Verkeersintensiteiten kunnen daarom niet als maatgevend voor overlast beschouwd worden. Denk hierbij bijvoorbeeld aan viswedstrijden aan de Dommel (nabij het Sterrenbos).

De verschillende fases relateren we aan de bestaande en verwachte overlast. Op mooie (zomer)dagen ondervinden de bewoners van Halder overlast van bezoekers van het gebied Haanwijk/Herlaer (fase 1). Als de restauratie van Oud Herlaer is afgerond, verwachten we meer bezoekers in het gebied (fase 2). Als het Noord-Brabants Museum geïnvesteerd heeft in kunst verwachten we nog meer bezoekers (fase 3). Deze fasering is dus gebaseerd op volgorde van verwachte bezoekerstoename en wordt hierna toegelicht.

Fase 1

Om de bestaande verkeersintensiteiten die Haanwijk (restaurant, theehuis, Oudheidkundig Museum Romeins Halder, Buitenlokaal Haanwijk en natuurgebied) als bestemming hebben, in beeld te brengen, stellen wij voor een gedeelte van de (onverharde) Houwsestraat (tussen Dooibroek en Wolfsdreef) gesloten te verklaren voor gemotoriseerd verkeer (eventueel fysiek ondersteund). We voeren verkeerstellingen uit op de Dooibroek (ten westen van de Venstraat) en op de Venstraat (ten zuiden van Ruimel) in de zomerperiode. De onderzoeksresultaten kunnen gerelateerd worden aan het gemeentelijk beleid en de capaciteit van onder andere de Dooibroek.

Om de overlast door verkeer en geparkeerde auto's in Halder te voorkomen, treffen we de volgende maatregelen:

- Het optimaliseren van de (parkeer)ruimte nabij de Essche Stroom (Halderse kkers) naar maximaal 30 parkeerplaatsen;
- Goede verwijsborden aan de rand van Halder om bezoekers te attenderen op de juiste parkeervoorzieningen voor het bezoeken van het recreatiegebied
- Voor wandelaars naar Haanwijk (ingang Buiten Museum) wordt een wandelpad buiten Halder om (langs de Dommel) aangelegd.

De volgende maatregelen in de directe omgeving van het (toekomstige) Buiten Museum worden getroffen:

- Bezoekers volgen de recreatieve bewegwijzering richting Haanwijk (vanaf kruising Hemelrijkstraat – Kapelbergstraat), zodat bezoekers via de Dooibroek worden gedirigeerd;
- Herinrichting en uitbreiding parkeeraccommodatie Haanwijk 4a.

Bewegwijzering (auto's via de Dooibroek) vanaf de Ruwenbergstraat/Hemelrijkstraat zorgt in combinatie met routeaanwijzing bij de aanbieders van navigatiesystemen voor het sturen van de verkeersstroom. Handhaving door onder andere de toezichthouders van Brabants Landschap, gemeente doet de rest.

Het parkeerterrein bij Haanwijk 4-a wordt zodanig ingericht en uitgebreid, dat de maximale capaciteit van het terrein (circa 50 auto's) gebruikt kan worden.

Fase 2

Als Oud Herlaer is gerestaureerd verwachten we meer 'gemotoriseerde' bezoekers in het gebied.

De volgende maatregelen in de directe omgeving van het (toekomstige) Buiten Museum worden getroffen:

- Uitbreiden parkeerverbodszone in combinatie met het fysiek onmogelijk maken van berm parkeren in Haanwijk, Venstraat en Ruimel
- Aanleg van een 'knip' op de Ruimel;
- Aanleg van een 'knip' op de Venstraat.

Door in de omgeving van Haanwijk de parkeerverbodszone uit te breiden in combinatie met het fysiek onmogelijk maken om in de berm te parkeren maken bezoekers gebruik van de bestaande parkeeraccommodatie (bij het buitenlokaal van Brabants Landschap: Haanwijk 4-a). De beoogde uitbreiding van het parkeerverbod betreft Haanwijk tot Venstraat, Venstraat tot Dooibroek en Ruimel geheel met op de kruisingen een herhalingsbord.

Door het aanbrengen van 'knippen' wordt gemotoriseerd (personenauto)verkeer gedwongen de Dooibroek te gebruiken.

De 'knip' Ruimel bestaat uit een landbouwsluis (zie bijlage C). Vrachtverkeer en landbouwverkeer kan deze voorziening passeren, maar personenauto's worden geweerd. Deze auto's 'kiezen' verplicht een route via Dooibroek naar de bestaande parkeerplaats tegenover Haanwijk 4-a. Dit geldt ook voor personenauto's die de andere voorzieningen van Haanwijk als bestemming hebben (waaronder de gasten van het restaurant en het museum).

De 'knip' Venstraat bestaat uit een toegangssysteem, dat bewoners (en hun bezoekers) kan doorlaten.

Om een landbouwsluis of een toegangssysteem te realiseren zijn (verkeers)besluiten van het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk. Overleg met de politie (verkeersbesluit) en nood- en hulpdiensten (bereikbaarheid) over de plannen is een vereiste.

De route Haanwijk-Venstraat-Ruimel of Mudakkersedijk-Kapelbergstraat wordt aantrekkelijker voor utiliteir- en recreatief fietsverkeer.

In deze fase evalueren we de verwijsborden aan de rand van Halder. We bekijken of aanvullende maatregelen nodig zijn (bijv. invoeren parkeren voor vergunninghouders). Hiervoor dient dan wel draagvlak te zijn onder de bewoners.

Fase 3

De doodlopende wegen (door de 'knippen') functioneren naar tevredenheid, maar door de investering van het Noord-Brabants Museum verwachten we dat de druk in de directe omgeving van het Buiten Museum gaat toenemen en zijn aanvullende fysieke maatregelen nodig:

- Aanleg parkeerterrein Haldersebaan;
- Verwijderen van de landbouwsluis op de Ruimel ('knip') en tegelijk;
- Aanleg van een toegangssysteem op de Dooibroek.

Bij verwachte grotere drukte is de aanleg van een parkeerterrein aan de rand van het plangebied noodzakelijk. Aan de Haldersebaan in Vught legt Brabants Landschap dan een parkeerterrein aan om bezoekers op te vangen. De realisatie van deze parkeerplaats kent zijn eigen bestemmingsplantraject.

Als de omvang van het parkeerterrein en de bewegwijzering (routes) naar en van het parkeerterrein op orde zijn, profiteert niet alleen de directe omgeving van Haanwijk maar ook Halder hiervan. De P-bewegwijzering 'Recreatiegebied Haanwijk' richting de parkeerruimte Halderse Akkers wordt verwijderd.

In deze fase is de communicatie (o.a. bezoekadres Buiten Museum Herlaer = Haldersebaan te Vught) heel belangrijk, omdat de locatie van het (beoogde) parkeerterrein voor 'bekende' bezoekers een gewijzigde situatie is (hierbij ook aandacht voor de leveranciers van navigatiesystemen).

Een geavanceerde afsluiting (automatisch toegangssysteem) op de Dooibroek ten westen van de Venstraat kan het verkeer dat zijn bestemming heeft in het plangebied (bewoners en bezoekers) reguleren. Tegelijkertijd wordt de landbouwsluit op de Ruimel verwijderd. Deze maatregel verliest zijn functie (verkeer voor Haanwijk via Dooibroek) door de maatregel op de Dooibroek. Door dit alles wordt gemotoriseerd verkeer in de directe omgeving van het Buiten Museum geweerd.

Bij storingen van de systemen is het gebied door koppeling van die systemen altijd bereikbaar door (gemotoriseerd) verkeer. Hierbij opnieuw aandacht voor de leveranciers van navigatiesystemen.

Afsluitingen (door een landbouwsluit en/of een toegangssystemen) vereisen altijd een groot draagvlak van de bewoners en eigenaren in het plangebied. Bewoners ondervinden hiervan de voordelen (minder verkeer(s)bewegingen) en parkeeroverlast), maar ook de nadelen (beperkte bereikbaarheid van de privé-omgeving). Denk hierbij ook aan storingen en de bereikbaarheid door leveranciers.

Na fase 3 is de eindsituatie bereikt.

Afspraken

In het project hanteren wij deze volgorde voor het gebruik van de beschikbare parkeervoorzieningen voor bezoekers die met de auto komen:

1. Parkeren in 's-Hertogenbosch;
2. Parkeren bij kasteel Maurick;
3. Parkeren bij Halderse Akkers (Essche Stroom) (tijdelijk);
4. Parkeren aan de Haldersebaan (nieuw).
5. Parkeren bij Haanwijk 4a: Buitenlokaal Brabants Landschap

Voor de 'knippen' zijn niet alleen juridische besluiten nodig, maar ook het draagvlak voor de maatregelen is hierbij cruciaal. Over de exacte locaties van de 'knippen' kan gesproken worden met de direct belanghebbenden.

Afspraken tussen gemeente en Brabants Landschap over investering, opdrachtgever, eigendom, beheer en onderhoud van een systeem worden per fase vooraf gemaakt. De bijgevoegde kostenverdeling is hierbij uitgangspunt, zie bijlage D.

Bijlage

- A. Memo Royal HaskoningDHV_Mogelijke maatregelen weren gemotoriseerd verkeer in gebied Haanwijk te Sint - Michelsgestel. d.d. 14 januari 2020.
- B. Overzichtskaart
- C. Voorbeeld Landbouwsluit
- D. Kostenverdeling Brabants Landschap – gemeente Sint - Michelsgestel

Notitie / Memo

**HaskoningDHV Nederland B.V.
Transport & Planning**

Aan: Stichting Brabants Landschap
Van: Royal HaskoningDHV (Anneke Merckx)
Datum: 14 januari 2020
Kopie: Jochem van Oorsouw
Ons kenmerk: BH2131TPNT2001151419
Classificatie: Beperkt verspreid

Onderwerp: Mogelijke maatregelen weren gemotoriseerd verkeer in gebied Haanwijk te Sint Michielsgestel

Brabants Landschap is bezig met de planontwikkeling in omgeving Haanwijk te Sint Michielsgestel. Dit gebied is gelegen in de oksel van de A2 nabij knooppunt Vught (zie figuur 1). Het gebied wordt aan de noordkant begrenst door de A59 en aan de west/zuidwest kan door rivier De Dommel. Vanuit vijf locaties is het mogelijk het gebied in te rijden. In de noordwesthoek (1.) is een toegang enkel voor bestemmingsverkeer en bij 2. is een brug over De Dommel gelegen. Vanuit Sint Michielsgestel (Hoogstraat) is het gebied bereikbaar via een aantal wegen (3.). Vanuit de Provincialeweg N617 is geen directe aansluiting richting het gebied. Bij locatie 4 gaat een tunnel onder de Provincialeweg door en locatie 5 betreft een parallelweg die in 's-Hertogenbosch aansluit op de Pettelaarseweg.

Naast landschapsontwikkeling maakt ook de realisatie van een buitenmuseum onderdeel uit van de planontwikkeling. Brabants Landschap heeft nauw contact met de omwonenden in het gebied omtrent de planontwikkeling.

De insteek van de plannen is dat het gebied autoluw moet blijven, maar het gebied moet wel toegankelijk blijven voor bewoners en werknemers van het gebied. Door de plannen voor een buitenmuseum is er bij omwonenden onrust ontstaan over de (toenemende) bezoekersaantallen en de verkeersstromen in het gebied. Hoeveel deze toename is, is nog niet duidelijk.

Momenteel is nog niet duidelijk wat de definitieve plannen zijn, wat het exacte studiegebied is en hoe groot de verkeersaantrekkende werking is. Wel wil Brabants Landschap alvast in beeld brengen welke maatregelen ingezet kunnen worden voor het verkeersluw maken van een gebied en welke voor- en nadelen hieraan gekoppeld zijn. Deze memo bevat een overzicht van de

Figuur 1: Ligging gebied Haanwijk

mogelijkheden inclusief de voor- en nadelen. Aangezien het project zich nog in een vroeg stadium van de planontwikkeling bevindt, is het niet mogelijk een advies te geven welke maatregelen het beste bij het plan passen. Dit is onder andere afhankelijk van het plangebied. Daarnaast is nu niet duidelijk of men verkeer wil weren of enkel het bezoekersverkeer naar het museum wil sturen en voor ieder doel zijn andere maatregelen inzetbaar. De voorgestelde maatregelen kunnen dan ook gebruikt worden als input bij de planontwikkeling.

Per maatregel is een globale kosteninschatting gemaakt van de aanlegkosten. Het betreft een inschatting, de exacte locatie van de maatregel en eventuele aantallen zijn nog niet bekend. Ook betreffen het aanlegkosten, voor een aantal maatregelen zijn ook (jaarlijkse) onderhoudskosten van toepassing. Deze onderhoudskosten zijn niet meegenomen.

1. Geslotenverklaring d.m.v. bebording “uitgezonderd bestemmingsverkeer”

Enkel door het aanbrengen van bebording wordt het doorgaand verkeer geweerd. Bestemmingsverkeer heeft wel toegang tot het gebied. Het is nog mogelijk om bloktijden te hanteren waarvoor het verbod geldt. De toepassing van deze maatregel moet gekoppeld worden aan handhaving om effectief te zijn.

Globale inschatting aanlegkosten: € 2.000 – 3.500,-

Voordelen	Nadelen
- Lage kosten aanleg - Toegankelijk voor bewoners en werknemers gebied - Doorgang voor fietsers blijft mogelijk	- Handhaving maar beperkt mogelijk (bestemmingsverkeer is een breed begrip) - Zonder handhaving verliest het in de loop der tijd zijn werking

2. Geslotenverklaring d.m.v. bebording “uitgezonderd bestemmingsverkeer” aangevuld met kentekenherkenning

Naast het aanbrengen van een geslotenverklaring middels bebording, wordt bij deze maatregel ook een camera met kentekenherkenning geplaatst. Op deze manier wordt gehandhaafd op naleving van de bebording. Bewoners en werknemers kunnen hun kenteken doorgeven en hebben hierdoor toegang. Indien andere voertuigen het bord negeren, staat hun kenteken geregistreerd en kan een boete opgelegd worden.

Globale inschatting aanlegkosten: € 17.500 – 22.500,-
Voor deze maatregel zijn (jaarlijkse) onderhoudskosten van toepassing.

Voordelen	Nadelen
- Toegankelijk voor bewoners en werknemers gebied - Doorgang voor fietsers blijft mogelijk	- Alleen toegankelijk voor personen met aangegeven kenteken. Bezoekers van bewoners geen toegang tot gebied. Of de mogelijkheid dient gecreëerd te worden dat een bezoekers zichzelf kan aanmelden inclusief kenteken zodat men toegang heeft tot het gebied - Kosten onderhoud camera - Camera aansluiten op monitoringssysteem - Vandalisme gevoelig - Complex systeem en foutgevoelig

3. Instellen éénrichtingsverkeer op bepaalde wegen (verkeerscirculatie)

Met het instellen van éénrichtingsverkeer op de wegen in het gebied wordt een verkeerscirculatie in het gebied aangebracht. Het doorgaande verkeer wordt hierdoor ontmoedigd, maar blijft wel mogelijk. Ook bewoners zullen in dit geval omrijafstand ervaren om van en naar hun woning te rijden.

Globale inschatting aanlegkosten: € 2.500 – 5.000,-

Voordelen	Nadelen
- Lage kosten aanleg - Toegankelijk voor bewoners en werknemers gebied - Mogelijkheid tot handhaven	- Voor alle verkeer toegankelijk, weren verkeer niet mogelijk - Bewoners ervaren omrijafstand van en naar hun woning

4. Aanbrengen fietssluis (“knippen” voor autoverkeer)

Het aanbrengen van een fietssluis zorgt voor het weren van gemotoriseerd verkeer. Ook voor bewoners en werknemers van het gebied is doorgang per auto niet mogelijk. Belangrijk is wel om dit tijdig aan de weggebruiker kenbaar te maken en te voorzien in een goede keermogelijkheid.

Globale inschatting aanlegkosten: € 5.000 – 10.000,-

Voordelen	Nadelen
- Geen gemotoriseerd verkeer mogelijk - Doorgang voor fietsers blijft mogelijk	- Alleen toegankelijk voor fietsers, per auto niet voor bewoners en werknemers - Lage onderhoudskosten - Realisatie keermogelijkheid wenselijk

5. Toepassen paaltjes waarvan één uitneembaar paaltje d.m.v. sleutel

De rijbaan wordt afgesloten door middel van het plaatsen van paaltjes. De paal in het midden is uitneembaar/inklapbaar door middel van een sleutel. Een variant van een andere blokkade met in het midden een uitneembare/inklapbare paal is ook mogelijk.

Globale inschatting aanlegkosten: € 5.000 – 10.000,-

Voordelen	Nadelen
- Toegankelijk voor bewoners en werknemers gebied die beschikken over een sleutel - Doorgang voor fietsers blijft mogelijk	- Alleen toegankelijk voor personen met sleutel. Bezoekers van bewoners geen toegang tot gebied - Beheer sleutels noodzakelijk - Fraude gevoelig omdat gebruikte sleutel niet aan persoon gekoppeld kan worden

6. Landbouwsluit

Het plaatsen van een sluis in de rijbaan waar enkel landbouwvoertuigen overheen kunnen rijden. Het gemotoriseerd verkeer wordt hiermee geweerd uit het gebied, maar het gebied blijft wel bereikbaar voor onderhoud met landbouwvoertuigen/hogere voertuigen. Om een afgesloten gebied te krijgen, zullen meerdere landbouwsluizen aangelegd moeten worden.

Globale inschatting aanlegkosten: € 10.000 – 15.000,-

Voordelen	Nadelen
- Geen gemotoriseerd verkeer mogelijk via deze route - Doorgang voor fietsers blijft mogelijk - Lage onderhoudskosten	- Alleen toegankelijk voor landbouwvoertuigen, per auto niet voor bewoners en werknemers - Afhankelijk van de uitvoering kunnen grote auto's alsnog gebruik maken van de sluis

7. Verzinkbare paal/slagboom, bedienbaar middels pasje/kentekenherkenning

Door middel van beweegbare palen of een slagboom wordt de rijbaan geblokkeerd. Doorgang kan verstrekt worden aan bewoners en werknemers van het gebied door middel van pasjes of op basis van kentekens.

Globale inschatting aanlegkosten: € 30.000 – 40.000,-
Voor deze maatregel zijn (jaarlijkse) onderhoudskosten van toepassing.

Voordelen	Nadelen
- Toegankelijk voor bewoners en werknemers gebied - Doorgang voor fietsers blijft mogelijk - Gebruiksvriendelijk voor bewoners en werknemers	- Alleen toegankelijk voor personen met pasje of aangegeven kenteken. Bezoekers van bewoners geen toegang tot gebied. Of de mogelijkheid dient gecreëerd te worden dat een bezoekers zichzelf kan aanmelden inclusief kenteken zodat men toegang heeft - Hoge kosten aanleg - Hoge onderhoudskosten - Storingsgevoelig - Vandalisme gevoelig

8. Verkeerdoseerinstallatie

Door middel van een verzinkbare paal wordt iedere 2 minuten doorgang verleend aan maximaal 1 voertuig. De tijd kan naar wens anders ingesteld worden. Een andere mogelijkheid is het aanleggen van detectielussen, zo gaat de paal enkel omlaag wanneer een voertuig zich meldt. Op deze manier wordt het gemotoriseerd verkeer ontmoedigd en blijft het gebied wel bereikbaar voor bewoners en werknemers.

De doseerinstallatie kan voorzien worden van een camera t.b.v. monitoring.

Globale inschatting aanlegkosten: € 25.000 – 35.000,-

Voor deze maatregel zijn (jaarlijkse) onderhoudskosten van toepassing.

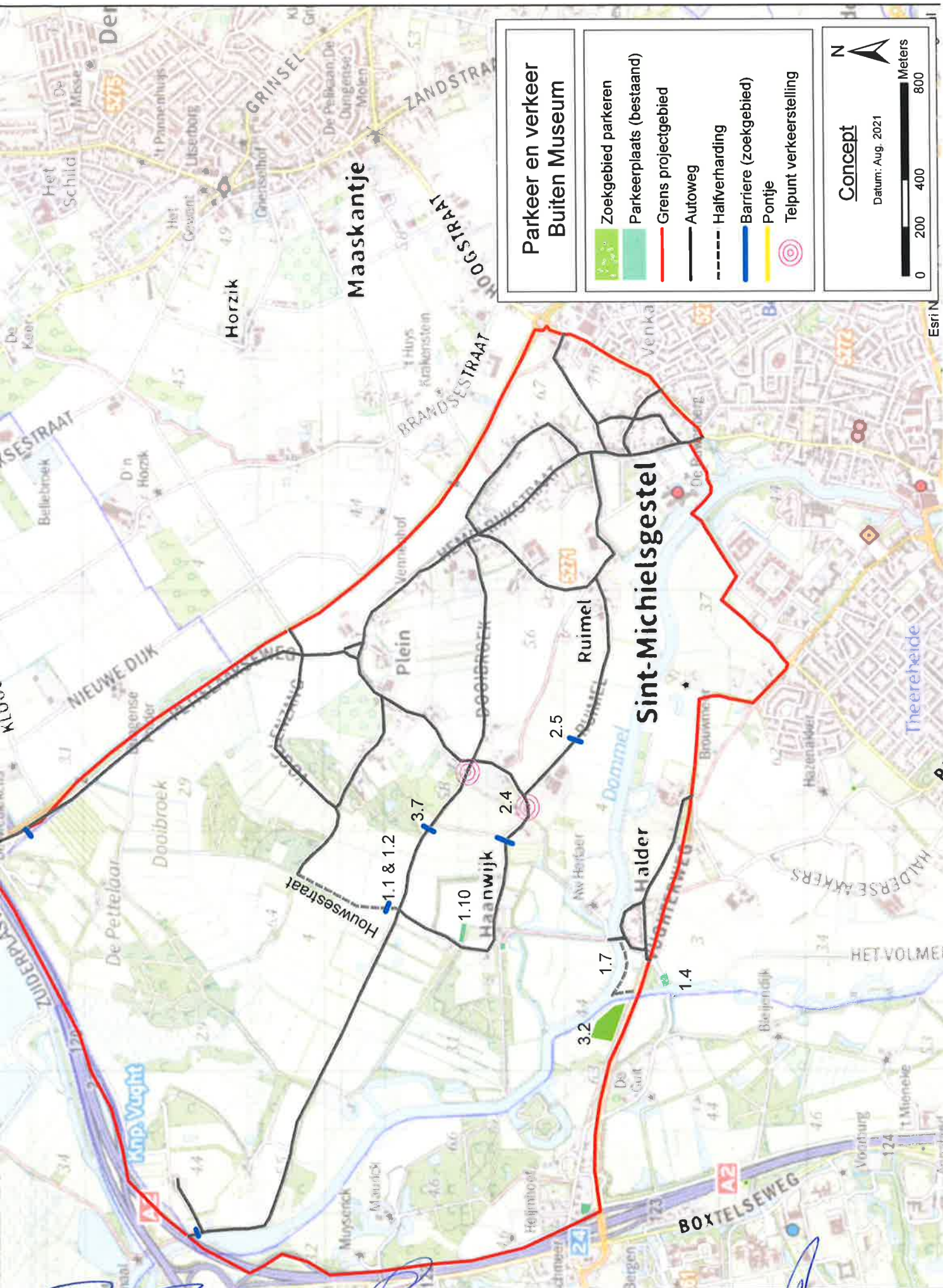

Voordelen	Nadelen
- Toegankelijk voor bewoners en werknemers gebied - Doorgang voor fietsers blijft mogelijk - Gebruiksvriendelijk	- Gemotoriseerd verkeer in het gebied wordt ontmoedigd, maar blijft wel mogelijk - Hoge kosten aanleg - Onderhoudskosten - Storingsgevoelig - Vandalisme gevoelig - Installatie moet aangesloten worden op monitoringssysteem i.v.m. eventuele storingen. - Indien een camera geplaatst wordt, dient deze aangesloten te worden op een monitoringssysteem

Vervolgstappen

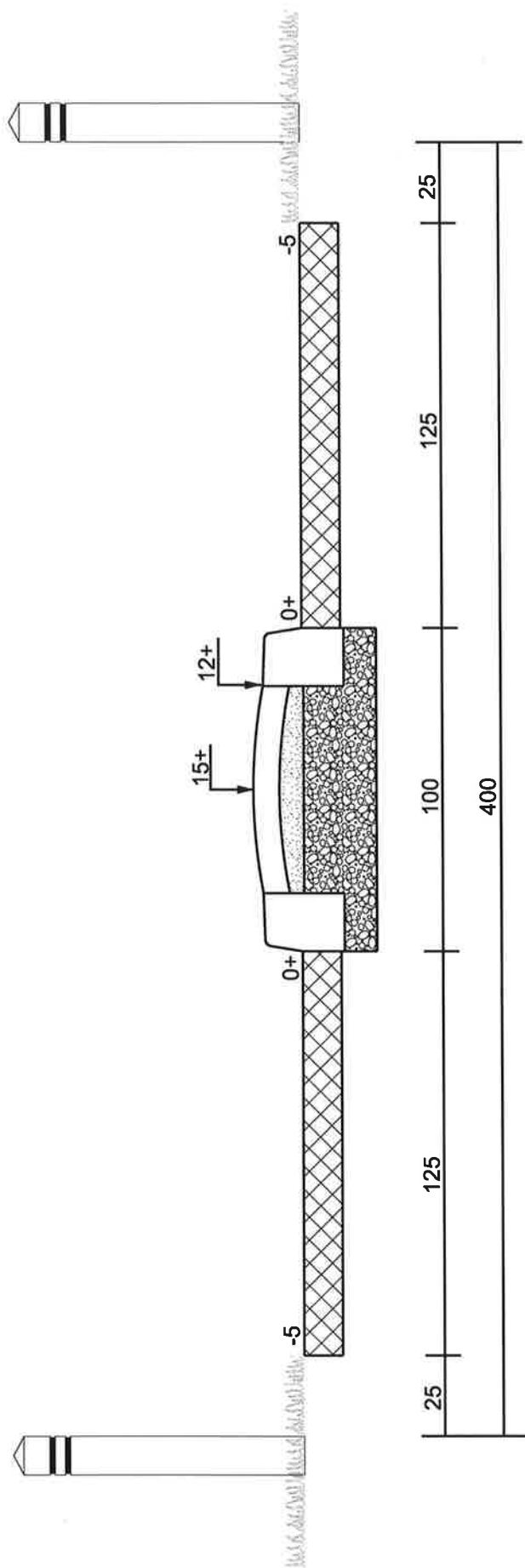
Om te komen tot geschikte maatregelen, is verdere uitwerking van het plan noodzakelijk. Onderstaande vragen kunnen helpen bij het bepalen van de locatie van bijvoorbeeld het museum of andere ontwikkelingen in het gebied.

- Wat is het exacte ontwikkelgebied?
- Welke ontwikkelingen gaan er komen? Wat is de meest geschikte locatie van de ontwikkelingen met in het achterhoofd de mogelijkheid voor bezoekers om de ontwikkeling te kunnen bereiken?
- Hoeveel extra verkeer wordt er verwacht na realisatie van de ontwikkeling?
- Leiden deze ontwikkelingen tot verkeersoverlast in het gebied en/of voor de omwonenden?
- Wat zijn de meest gewenste route(s) voor het verkeer? Via welke (gewenste) wegen kunnen we bezoekersverkeer sturen?
- Welke maatregelen zijn eventueel nodig?

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

PRINCIPEDTAIL AFSLUITING GEMOTORISEERD VERKEER UITGEZONDERD LANDBOUWVERKEER

Bijlage D: Kostenverdeling Brabants Landschap - Gemeente Sint-Michelsgestel

Fase 1, per direct

1.1	Verkeersbesluit (inclusief procedure) Houwsestraat	€ 2.500,00	
1.2	Afsluiting Houwsestraat	€ 2.500,00	
1.3	Verkeerstellingen Doolbroek en Venstraat (reeds uitgevoerd)	€ 1.000,00	
1.4	Optimaliseren parkeeraccommodatie Halderse Akkers incl. Bewegwijzering naar parkeeraccommodatie en bebording Halder	€ 24.000,00	
1.5	Communicatie Halder	€ 10.000,00	
1.6	Bewegwijzering naar Haanwijk 4-a	€ 2.500,00	
1.7	Wandelpad langs Dommel	€ 2.500,00	
1.8	bestemmingsplanprocedure Sint-Michielsgestel	€ 25.000,00	
1.9	Tegengaan parkeren berm Venstraat en Ruimel	€ 10.000,00	
1.10	Inrichten parkeerterrein Haanwijk 4-a	€ 10.000,00	
		€ 90.000,00	

Gemeente	BL
€ 2.500,00	€ 2.500,00
€ 1.000,00	€ 2.500,00
€ 12.749,00	€ 11.251,00
€ 10.000,00	
€ 2.500,00	€ 2.500,00
€ 2.500,00	€ 2.500,00
€ 25.000,00	€ 25.000,00
€ 10.000,00	€ 10.000,00
€ 10.000,00	€ 10.000,00
€ 26.249,00	€ 63.751,00

Fase 2, voltooiing restauratie Oud Herlaar

1.1	Uitbreiden parkeerverbod Haanwijk, dmv paatjes in de berm	€ 1.500,00	
2.2	Bebording Venstraat en Ruimel	€ 1.500,00	
2.3	Verkeersbesluit (inclusief procedures) Ruimel en Venstraat	€ 2.500,00	
2.4	Selectief toegangssysteem Venstraat	€ 60.000,00	
2.5	Landbouwsluit Ruimel inclusief verkeersborden	€ 15.000,00	
2.6	Evalueren verwijsborden bij toegangsweg naar Halder. Evt. extra maatregelen.	€ 10.000,00	
2.7	Aanbrengen wegmarkering en bebording op Hemelrijkstraat en Kapelbergstraat.	€ 5.000,00	
		€ 95.500,00	

€ 1.500,00	
€ 1.500,00	
€ 2.500,00	
€ 60.000,00	
€ 15.000,00	
€ 10.000,00	
€ 5.000,00	
€ 95.500,00	€ -

Fase 3, aanleg Buiten Museum Herlaar, minimale kunstinvestering 2,5 miljoen

3.1	Procedure parkeerterrein Haldersebaan (gemeente Vught)	€ 30.000,00	
3.2	Aanleg parkeerterrein Haldersebaan	€ 150.000,00	
3.3	Aanpassen bewegwijzering	€ 5.000,00	
3.4	Communicatie	€ 25.000,00	
3.5	Verkeersbesluit (inclusief procedures) Doolbroek	€ 2.500,00	
3.6	Landbouwsluit Ruimel verwijderen	€ 10.000,00	
3.7	Selectief toegangssysteem Doolbroek	€ 60.000,00	
		€ 282.500,00	

€ 30.000,00	
€ 150.000,00	
€ 5.000,00	
€ 12.500,00	€ 12.500,00
€ 2.500,00	
€ 10.000,00	
€ 60.000,00	
€ 85.000,00	€ 197.500,00
€ 206.749,00	€ 261.251,00

Totaal generaal

1.	Wieke	Ambrosius
2.	Rutger	van Batenburg
3.	Suzanne	van Batenburg
4.	Luc	Beckers
5.	Arthur	van Benthem
6.	Derek	van Benthem
7.	Finn	van Benthem
8.	Merel	van Benthem
9.	Toon	van Berloo
10.	Marjolijn	van den Bersselaar
11.	Marlous	van den Bersselaar
12.	Ton	van den Bersselaar
13.	Remco	Boen
14.	Susanne	Boen
15.	Antoinnetta	Boot
16.	Gustaaf	Boot
17.	Koen	Boot
18.	Mirjan	Boot-de Werd
19.	Martin	Bosch
20.	Marc	van den Broek
21.	Marieke	van den Broek
22.	Piet	van Dijk
23.	Tancha	van Dijk - Hagemeijer
24.	Bram	Dingemans
25.	Ciel	Douma
26.	Eric	Douma
27.	Maartje	Frenken
28.	Jeroen	Geerts
29.	Anneke	Geerts-van Hooft
30.	Mudita	van Gerven-Thung
31.	Gitty	Gilbau
32.	Robert	Gilbau
33.	Wil	Gilbau
34.	Gijs	de Graauw
35.	Mariëtte	de Graauw-Spooren
36.	Willeke	Groenendaal
37.	Esther	van der Ham
38.	Wouter	van Heesch
39.	Annie	Hoefnagel
40.	Janique	Huijbregts
41.	Chris	Jansen
42.	Jan Willem	de Jongh
43.	Ester	Kerkhoff
44.	Anneke	Kleijn-Spaan
45.	Marylene	Klerx
46.	Charles	Kluijtmans
47.	August	Lamers
48.	Greet	Lamers-de Groot
49.	Irma	de Langen
50.	Peter	de Langen
51.	Toon	Laurense
52.	Jeroen	Leftinck
53.	Jurre	Maas
54.	Nicole	Maas
55.	Ties	Maas
56.	Menno	Manders
57.	Irene	Meesters
58.	Charlotte	Mettes
59.	Margot	Meuleman
60.	Gerriane	Olijslagers
61.	Wil	Olijslagers
62.	Frans	den Otter
63.	Lisanne	Ouwens
64.	Harriet	Pijnappels
65.	Frank	van Rooy
66.	Arno	Schrameijer
67.	Manuela	Schrameijer-van Rijckevorsel
68.	Hans	Somers
69.	Lotte	Somers
70.	Roel	Somers

Hemelrijkstraat 2
Lookertstraat 3
Lookertstraat 3
Kapelbergstraat 1
Venstraat 12
Venstraat 12
Venstraat 12
Venstraat 12
Lookertstraat 4a
Lookertstraat 1a
Lookertstraat 1b
Lookertstraat 1a
Haanwijk 3a
Haanwijk 3a
Kapelbergstraat 2
Kapelbergstraat 2
Kapelbergstraat 2
Kapelbergstraat 2
Lookertstraat 2
Hemelrijkstraat 5
Hemelrijkstraat 5
Halder 27
Haanwijk Atelier
Hemelrijkstraat 2
Hemelrijkstraat 23
Hemelrijkstraat 23
Wolfsdreef 2
Hemelrijkstraat 25
Hemelrijkstraat 25
Halder 21
Venstraat 12
Venstraat 12
Venstraat 12
Kapelbergstraat 4
Kapelbergstraat 4
Venstraat 4
Venstraat 10
Ruimel 7
Hemelrijkstraat 27
Rooistaartstraat 1
Venstraat 10
Rooistaartstraat 1
Kapelbergstraat 7
Haanwijk 5
Halder 27
Hemelrijkstraat 35
Hemelrijkstraat 1
Hemelrijkstraat 1
Ruimel 3
Ruimel 3
Wolfsdreef 2
Pleinsedijk 3
Hemelrijkstraat 31
Hemelrijkstraat 31
Hemelrijkstraat 31
Sterrenbos 3
Venstraat 5
Pleinsedijk 3
Kapelbergstraat 1
Lookertstraat 7a
Lookertstraat 7a
Halder 11
Ruimel 7
Lookertstraat 2
Mudakkersedijk 1
Hemelrijkstraat 8
Hemelrijkstraat 8
Venstraat 5
Venstraat 5
Venstraat 5

5271 TZ Sint-Michielsgestel
5271 VC Sint-Michielsgestel
5271 VC Sint-Michielsgestel
5271 VB Sint-Michielsgestel
5271 TV Sint-Michielsgestel
5271 TV Sint-Michielsgestel
5271 TV Sint-Michielsgestel
5271 TV Sint-Michielsgestel
5271 VC Sint-Michielsgestel
5271 VC Sint-Michielsgestel
5271 VC Sint-Michielsgestel
5271 VG Sint-Michielsgestel
5271 VG Sint-Michielsgestel
5271 VB Sint-Michielsgestel
5271 VB Sint-Michielsgestel
5271 VB Sint-Michielsgestel
5271 VB Sint-Michielsgestel
5271 TV Sint-Michielsgestel
5271 TX Sint-Michielsgestel
5271 TX Sint-Michielsgestel
5271 VH Sint-Michielsgestel
5271 VG Sint-Michielsgestel
5271 TZ Sint-Michielsgestel
5271 TX Sint-Michielsgestel
5271 TX Sint-Michielsgestel
5271 TW Sint-Michielsgestel
5271 TX Sint-Michielsgestel
5271 TX Sint-Michielsgestel
5271 VH Sint-Michielsgestel
5271 TV Sint-Michielsgestel
5271 TV Sint-Michielsgestel
5271 TV Sint-Michielsgestel
5271 VB Sint-Michielsgestel
5271 VB Sint-Michielsgestel
5271 TV Sint-Michielsgestel
5271 TV Sint-Michielsgestel
5271 VE Sint-Michielsgestel
5271 TX Sint-Michielsgestel
5271 VA Sint-Michielsgestel
5271 TV Sint-Michielsgestel
5271 VA Sint-Michielsgestel
5271 VB Sint-Michielsgestel
5271 VG Sint-Michielsgestel
5271 VH Sint-Michielsgestel
5271 TX Sint-Michielsgestel
5271 TX Sint-Michielsgestel
5271 TX Sint-Michielsgestel
5271 VE Sint-Michielsgestel
5271 VE Sint-Michielsgestel
5271 TW Sint-Michielsgestel
5271 SZ Sint-Michielsgestel
5271 TX Sint-Michielsgestel
5271 TX Sint-Michielsgestel
5271 TX Sint-Michielsgestel
5271 TS Sint-Michielsgestel
5271 TV Sint-Michielsgestel
5271 SZ Sint-Michielsgestel
5271 VB Sint-Michielsgestel
5271 VC Sint-Michielsgestel
5271 VC Sint-Michielsgestel
5271 VH Sint-Michielsgestel
5271 VE Sint-Michielsgestel
5271 VC Sint-Michielsgestel
5271 VD Sint-Michielsgestel
5271 TZ Sint-Michielsgestel
5271 TZ Sint-Michielsgestel
5271 TV Sint-Michielsgestel
5271 TV Sint-Michielsgestel
5271 TV Sint-Michielsgestel

71. Wilhelmiën	Somers-van den Berselaar	Venstraat 5	5271 TV Sint-Michielsgestel
72. Mark	Spitters	Ruimel 1	5271 VE Sint-Michielsgestel
73. Bert	Vissers	Lookertstraat 1	5271 VC Sint-Michielsgestel
74. Hanny	Vissers	Lookertstraat 1	5271 VC Sint-Michielsgestel
75. Julius	van de Voort	Sterrenbos 1	5271 TS Sint-Michielsgestel
76. Hennie	van de Voort-Vercammen	Sterrenbos 1	5271 TS Sint-Michielsgestel
77. Ivar	van Wakeren	Venstraat 5	5271 TV Sint-Michielsgestel
78. Maarten	Walschots	Kapelbergstraat 4	5272 VB Sint-Michielsgestel
79. Anneke	Walschots-Spooren	Kapelbergstraat 4	5272 VB Sint-Michielsgestel
80. Piet	de Werd	Kapelbergstraat 2a	5271 VB Sint-Michielsgestel
81. Jet	de Werd-van Vught	Kapelbergstraat 2a	5271 VB Sint-Michielsgestel
82. Monique	Willems-Adriaans	Sterrenbos 2	5271 TS Sint-Michielsgestel

natuur dichtbij huis

Brabants Landschap

Gemeente Sint Michielsgestel
T.a.v. de heer P. Raaijmakers
Mevrouw M. Weber
Meanderplein 1
5271 GC Sint-Michielsgestel

Behandeld door: A. Huijden

1 november 2021

Betreft: volmacht ondertekening

Geachte betrokkenen,

Op vrijdag 12 november 2021 vindt de ondertekening plaats van Convenant 'Gemotoriseerd Verkeer & Parkeren' Omgeving Haanwijk en 'Buitenmuseum Herlaer'.

De heer J.A.C. Hogenboom, directeur Brabants Landschap, is voor deze bijeenkomst helaas verhinderd.

Hierbij machtigen wij de heer M.F. Fliervoet, districtbeheerder Oost-Brabant, om onze stichting te vertegenwoordigen en het convenant te ondertekenen.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

ir. J.A.C. Hogenboom
directeur

